

**HRVATSKO DRUŠTVO
ZA GRAĐANSKOPRAVNE ZNANOSTI I PRAKSU**

TRADICIONALNO

XXXV.

SAVJETOVANJE

AKTUALNOSTI

HRVATSKOG

ZAKONODAVSTVA

I PRAVNE PRAKSE

GODIŠNJAK 27

2020.

**AKTUALNOSTI
HRVATSKOG ZAKONODAVSTVA
I PRAVNE PRAKSE
EUROPSKO, USTAVNO, GRAĐANSKO, TRGOVAČKO,
RADNO I SOCIJALNO, PARNIČNO, OVRŠNO,
STEČAJNO I UPRAVNO PRAVO U PRAKSI**

GODIŠNJAK 27 - 2020.

GODIŠNJAK 27 - 2020.

**AKTUALNOSTI
HRVATSKOG ZAKONODAVSTVA
I PRAVNE PRAKSE
EUROPSKO, USTAVNO, GRAĐANSKO,
TRGOVAČKO, RADNO I SOCIJALNO,
PARNIČNO, OVRŠNO, STEČAJNO
I UPRAVNO PRAVO U PRAKSI**

Tiskano

U POVODU TRADICIONALNOG
TRIDESET PETOG (XXXV.)
SAVJETOVANJA
ODRŽANOG U OPATJI
15. I 16. LISTOPADA 2020.

Organizator savjetovanja

HRVATSKO DRUŠTVO
ZA GRAĐANSKOPRAVNE
ZNANOSTI I PRAKSU
u suradnji s
izvršnim organizatorom
ORGANIZATOROM d.o.o., ZAGREB

Organizacijski odbor

DRAGAN KATIĆ, dipl. iur.,
sudac Vrhovnog suda RH,
predsjednik Organizacijskog odbora

Mr. sc. DRAŽEN JAKOVINA, dipl. iur.,
sudac Vrhovnog suda RH

DAMIR KONTREC, dipl. iur.,
predsjednik Građanskog odjela Vrhovnog suda RH

Dr. sc. SANDRA MARKOVIĆ, dipl. iur.,
odvjetnica u Zagrebu

DARKO MILKOVIĆ, dipl. iur.,
sudac Vrhovnog suda RH

Urednik savjetovanja

ĐURO SESSA, dipl. iur.,
predsjednik Vrhovnog suda RH

Za izvršne organizatore

DARIA KEŠKIĆ, dipl. iur.
ANA ŠUNJARA, prof.

UDK 34

ISSN 1330-6227

HRVATSKO DRUŠTVO
ZA GRAĐANSKOPRAVNE ZNANOSTI I PRAKSU

TRADICIONALNO
XXXV.
SAVJETOVANJE

AKTUALNOSTI
HRVATSKOG
ZAKONODAVSTVA
I PRAVNE PRAKSE

GODIŠNJAK 27

Organizator

Zagreb, 2020.

Dr. sc. Aleksandra Maganić, dipl. iur.*

Izvorni znanstveni rad

UDK: 336.774.3:336.748(497.5)

347.129:336.748.1(497.5)

PRAVNE POSLJEDICE KONVERZIJE

Velika pravna bitka između potrošača i banaka proizašla iz ugovora o kreditu u švicarskom franku te pravne posljedice konverzije provedene intervencijom zakonodavca u privatnopravni odnos još uvijek su jedan od najkompliciranijih i najmasovnijih događaja na hrvatskoj pravnoj sceni. Ekstremna očekivanja od postupka kolektivne pravne zaštite i potraga za novim pravnim institutima sposobnim da osiguraju jedinstvenu primjenu prava nije urodila plodom. Naime, i nakon odluke Vrhovnog suda donesene u oglednom postupku, praksa nižestupanijskih sudova podijelila se oko trenutno najvažnijeg pravnog pitanja - imaju li potrošači ili ne pravo na obeštećenje nakon provedene konverzije. No to nije sve, jer je i sam Vrhovni sud u povodu jedne od revizija po dopuštenju odstupio od ranije odluke Vrhovnog suda donesene u oglednom postupku, ne uzevši je uopće u obzir. Složenosti cijele situacije doprinose i neprestano nove odluke Suda EU-a kojima prava potrošača dobivaju potpuno nove horizonte, a koje se također tumače na potpuno različite načine, ne vodeći pritom računa odgovara li činjenični opis hrvatske zbilje u potpunosti navedenim sadržajima. S obzirom na to da se ovoj pravnoj zavrzlami za sada ne nazire kraj, pokušat ćemo analizirati ključne institute o kojima je u ovome radu riječ - kolektivnu pravnu zaštitu, konverziju, ogledni spor i nejedinstvenu sudsku praksu, čak kada ona dolazi i iz redova najvišeg nacionalnog suda nadležnog za odlučivanje u građanskopravnim sporovima - Vrhovnog suda.

* Dr. sc. Aleksandra Maganić, dipl. iur., izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

1. UVOD

Pravila postupka kolektivne zaštite potrošača koja su prvi put primijenjena u slučaju Franak¹ i ogledni postupak, kojim su se pokušale riješiti neke pravne nedoumice s tim u vezi² nisu uspjeli odrediti prava kretanja sudske prakse, koja na različitim sudskim instancijama i nadalje ima po sve različite interpretacije. Naime, iako je riječ o procesnim institutima koji bi trebali imati snažno unifikacijsko djelovanje - omogućiti relativno jedinstveno rješavanje individualnih sporova proizašlih iz ugovora o kreditu s valutnom klauzulom u švicarskom franku i na taj način doprinijeti pravnoj sigurnosti, činjenica je da su unutar doktrine, sudske i odvjetničke prakse stavovi o toj problematici vrlo razjedinjeni. Ipak, središnje pitanje kojim se Vrhovni sud nakon provedenog i okončanog postupka kolektivne pravne zaštite u oglednom postupku bavio bila je valjanost ugovora o konverziji provedenoj izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju 2015. godine,³ odnosno pravnim posljedicama konverzije na ranije zaključeni ugovor između banaka i potrošača. Ako bi se prihvatila jedna od teza zastupljenih u dijelu doktrine i sudske prakse prema kojoj provedena konverzija ima retroaktivno djelovanje, na što i sam ZID ZPK 15 u ciljevima koji se njime namjeravaju ostvariti upućuje, onda bi to značilo da potrošači koji su prihvatili konverziju nemaju pravo na obeštećenje jer je ono osigurano konverzijom. Drugačije se problem valjanosti ugovora o konverziji i njegovih učinaka razmatra iz perspektive pojedinih odvjetnika, osobito onih koji i sami zastupaju potrošače u tim sporovima. Prema njihovim stajalištima konverzijom potrošači nisu obeštećeni i zbog toga su ovlašteni voditi postupke u kojima će potraživati ili već potražuju određene novčane iznose. Cijelu, u nacionalnim okvirima prilično složenu situaciju dodatno je zakompliciralo podnošenje ustavne tužbe protiv rješenja kojim je Vrhovni sud odlučivao o pravnom pitanju postavljenom u oglednom postupku, iniciranje pokretanja postupka zbog povrede prava EU-a protiv Republike Hrvatske te novih presuda Suda EU-a kojima se

¹ Postupak kolektivne pravne zaštite potrošača pokrenuo je Hrvatski savez udruga za zaštitu potrošača protiv osam banaka - Zagrebačke banke, Privredne banke Zagreb, Erste & Steiermärkische banke, Raiffeisenbank Austria, Hypo Alpe-Adria-Bank, OTP banke, Société Générale - Spriške banke i Volksbanke 4. travnja 2012.

² Prvi ogledni postupak inicirao je Općinski sud u Pazinu prijedlogom P-1413/2019-9 za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava 20. rujna 2019.

³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, br. 102/15), u daljnjem tekstu: ZID ZPK 15.

potrošača koja su prvi put primijenjena, kojim su se pokušale riješiti u različitim instancijama i nadalje ima riječ o procesnim institutima djelovanje - omogućiti relativno brzo pronaći prava proizašlih iz ugovora o kreditiranju u švicarskom franku i na taj način doprinijeti razvoju doktrine, sudske i odvjetničke prakse. Ipak, središnje pitanje u ovom okončanog postupka kolektivne pravne zaštite bila je valjanost ugovora o kreditiranju prema članovima Zakona o potrošačkom kreditiranju i njegovim posljedicama konverzije na kreditiranju potrošača. Ako bi se prihvatila odluka o valjanosti i sudske prakse prema kojoj postupak kolektivne zaštite, na što i sam ZID ZPK jasno upućuje, onda bi to značilo da potrošači nemaju pravo na obeštećenje. Drugačije se problem valjanosti postupka razmatra iz perspektive pojedinih postupaka potrošača u tim sporovima. U slučaju potrošača nisu obeštećeni i zbog toga će potraživati ili već potražuju potraživanja u malim okvirima prilično složeno. Podnošenje ustavne tužbe protiv postupka zbog povrede prava potrošača postupka zbog povrede prava potrošača presuda Suda EU-a kojima se

uključuju Hrvatski savez udruga za zaštitu potrošača, Narodna banka Zagreb, Erste & Steiermärkische Bankengruppe, OTP banke, Société Générale - Splitska

u Pazinu, prijedlogom P-1413/2019-9 za 20. rujna 2019.

o potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, br.

riješavaju neka pitanja koja se odnose na potrošače, a koje su (opet prema nekim) primjenjive i na hrvatske potrošače koji su zaključili ugovore o kreditiranju s valutnom klauzulom u švicarskom franku. S obzirom na složenost prezentirane situacije, cilj i svrha ovoga rada je ukratko prikazati obilježja i pravne učinke postupka kolektivne pravne zaštite potrošača, provedene konverzije i oglednog postupka, odnosno pravnog pitanja o kojem je Vrhovni sud odlučivao, kao i zbivanjima na hrvatskoj pravnoj sceni nakon donošenja odluke Vrhovnog suda o oglednom postupku, kako bi se iznijela zaključna razmatranja.

2. O DJELOTVORNOSTI KOLEKTIVNE PRAVNE ZAŠTITE

Postupak kolektivne pravne zaštite potrošača u slučaju Franak, kao prvi postupak te vrste koji je uopće vođen u Hrvatskoj, trajao je iznimno dugo,⁴ dakle do pravomoćnog okončanja postupka u dijelu koji se odnosio na ništetnost promjenjive kamatne stope do 2014. godine⁵ te pravomoćnog okončanja postupka u dijelu koji se odnosio na ništetnost valutne klauzule u švicarskom franku do 2018. godine.⁶ Na duljinu trajanja ovog postupka, uzeti u obzir vođenje i odlučivanje u cijelosti, osim iznimne složenosti pitanja koja su se tijekom postupka pojavila, velike socijalne napetosti koja ga ja pratile te ubrzanog, snažnog i pomalo nepredvidivog razvoja potrošačkog prava, ponajviše je utjecala mogućnost stranaka u postupku - i tužitelja i tuženika da protiv donesenih odluka izjave različite pravne lijekove koji su im stajali na raspolaganju. Zbog toga je posljednja za sada okončana faza odluka Rev-2221/2018-11 od 3. rujna 2019. kojom je Vrhovni sud odlučivao o reviziji protiv odluke Visokog trgovačkog suda Pž-6632/2017-10 od 14. lipnja 2018. kojom je bila utvrđena ništetnost odredbe ugovora o valutnoj klauzuli u švicarskom franku. Protiv te revizijske odluke podnesene su ustavne tužbe.

O djelotvornosti postupka kolektivne pravne zaštite može se prosuđivati na temelju pojedinih, ključnih kriterija kao što su - tko je ovlašten pokrenuti postupak kolektivne pravne zaštite, na koji se način definira tužbeni zahtjev te prema kome djeluje odluka donesena u postupku. Tome treba svakako pridodati i način financiranja vođenja postupka i troškova koji

⁴ Odlučivanje o postupku u travnju 2012. do revizijske odluke Vrhovnog suda Rev-2221/2018-11 od 3. rujna 2019. prošlo je gotovo sedam i pol godina.

⁵ Odluka Visokog trgovačkog suda Pž-7129/2013-4 od 13. lipnja 2014.

⁶ Odluka Visokog trgovačkog suda Pž-6632/2017-10 od 14. lipnja 2018.

s tim u vezi mogu nastati,⁷ kao jedne od iznimno značajnih pretpostavki da do pokretanja takvog postupka uopće i dođe. Međutim, s obzirom na to da su središnji interes ovoga rada pravne posljedice konverzije ugovora o potrošačkom kreditu prema ZID ZPK 15, u radu ćemo se baviti samo onim aspektima kolektivne pravne zaštite koji su od utjecaja na tu problematiku - dvostupanjskom modelu pravne zaštite potrošača i granicama djelovanja odluke na potrošače.

2.1. DVOSTUPANJSKA PRAVNA ZAŠTITA POTROŠAČA

O dvostupanjskom modelu pravne zaštite možemo govoriti jer se u postupku kolektivne pravne zaštite ostvaruje u pravilu deklaratorna pravna zaštita, dakle utvrđuje povreda prava potrošača, ali bez kompenzabilnog učinka, čije je ostvarivanje prepušteno potrošaču u postupku individualne pravne zaštite. Zbog toga dvostupanjska pravna zaštita potrošača predstavlja svojevrsnu kombinaciju u pravilu utvrđenja iz kolektivne pravne zaštite i naknadnog zahtjeva za naknadu štete koji se ostvaruje u postupku individualne zaštite potrošača. Potonja se naziva i kolektivnom pratećom tužbom ili tužbom koja slijedi (tzv. *follow-on actions*). *Ratio legis* jest u tome da se javni interes i potreba da se spriječi povreda mogu presumirati i uzeti u obzir od javnog autoriteta kada je u pitanju povreda prava EU-a, a tužba koja slijedi bavi se samo pitanjima štete i uzročnosti.⁸

Prema Zakonu o zaštiti potrošača⁹ koji se primjenjivao u vrijeme pokretanja postupka kolektivne pravne zaštite i u kasnijim odlukama citiran kao mjerodavan za taj spor, sadržaj tužbenog zahtjevu u postupku kolektivne pravne zaštite nije bio određen, odnosno Zakon je definirao samo što treba sadržavati odluka kojom sud utvrđuje da je tužbeni zahtjev osnovan

⁷ Jedan od zanimljivih načina financiranja postupka je tzv. *Prozesskostenfinanzierung* kao model financiranja u kojem pružatelj usluge financiranja preuzima troškove pokretanja i vođenja toga postupka, kako bi, zauzvrat, sudjelovao u određenom udjelu u uspjehu ostvarenom u tom sporu. Pretpostavke za financiranje u pravilu su veći iznosi koji se trebaju ostvariti u potencijalnom sporu i povoljni izgledi za uspjeh. Najnovija praksa takvog financiranja u Njemačkoj obuhvaća financiranje potrošača u vodenju postupaka protiv VW zbog Diesel skandala, a kao pružatelji usluga financiranja pojavile su se dijelom i neki odyjetnički uredi iz Sjedinjenih Američkih Država. Opširnije o tome Rauscher, *Münchener Kommentar zur ZPO*, C. H. Beck, München, 2020., Rn. 82.

⁸ Voet, Stefaan, *European Collective Redress and Compensation*, https://www.classactionslab.ca/files/sites/24/2018/06/Extrait_SVoet_56050-YB-TEXT-action-collective-cfclass-action-FINAL-4.pdf, stanje od 12. kolovoza 2020.

⁹ Zakon o zaštiti potrošača (Narodne novine, br. 79/07, 125/07, 79/09 i 89/09), u daljnjem tekstu: ZZZP 09.

(čl. 136.). Dakle, ako
1. utvrdio čin povreda
2. naredio tuženiku i
o zaštiti potrošača te
su potrebne za uklar
vog protupravnog p
nbuduće. Pravna zašti
deklaratorna, a kond
de (nalog tuženiku da
sličnog postupanja ut

Neke nejasnoće i
ne zaštite pojavile od
mjere koje su potrebi
zbog njegovog protup
svojoj odluci Pž-7/29
povodu žalbe protiv o
4. srpnja 2013., ukine
u roku od 60 dana po
je određeno da je iznos
franak, a kamatna stop
u kunama u iznosu koj
matnu stopu, jer je bila
posljedica koje se ne tr
nim postupcima tuženi
prava zaštita traži.¹⁰ Z
izmjenju ugovora, u ko
prekoračenje tužbenog
što tužitelj nije zatražio
tivne pravne zaštite uo
posljedica na koje je T
kompenzabilnog sadržaj
osob, u okviru individua

Ipak, kao jedan od k
panjskog modela pravni
utvrđujuće faze. Konkre

Dika, Milijto, Nova proc
con postupku. Organizator, Zagr

postavki
rom na to
govora o
samo onim
blematiku
djelovanja

POŠAČA

rit jer se u
ma pravna
enzabilnog
individualne
predstav-
pravne zaš-
postupku
pratećom
gis jest u
presumirati
ra EU-a, a

ijeme po-
na citiran
ku kolek-
samo što
osnovan

stirung kao
i vodenja
enom u tom
nencijalnom
bulivača fi-
areliji usluga
rava: Opšir-
Rn. 82.
w.classacti-
-class-action_

u daljnjem

(čl. 136.). Dakle, ako utvrdi da je tužbeni zahtjev osnovan, sud je odlukom: 1. utvrdio čin povrede propisa o zaštiti potrošača i precizno ga definirao, 2. naredio tuženiku da prekine s postupanjem koje je protivno propisima o zaštiti potrošača te mu naredio da, ako je to moguće, usvoji mjere koje su potrebne za uklanjanje štetnih posljedica koje su nastale zbog njegovog protupravnog ponašanja i 3. zabranio mu takvo ili slično ponašanje ubuduće. Pravna zaštita u postupku kolektivne pravne zaštite u pravilu je deklaratorna, a kondemnatori nalozi suda u svezi su s utvrđenjem povrede (nalog tuženiku da prestane s takvim postupanjem i zabranu takvog ili sličnog postupanja ubuduće).

Neke nejasnoće koje su se tijekom vođenja postupka kolektivne pravne zaštite pojavile odnosile su se upravo na "mogućnosti suda da usvoji mjere koje su potrebne za uklanjanje štetnih posljedica koje su nastale zbog njegovog protupravnog ponašanja." Tako je Visoki trgovački sud u svojoj odluci Pž-7129/2013-4 od 13. lipnja 2014., kojom je odlučivao u povodu žalbe protiv odluke Trgovačkog suda u Zagrebu P-1401/2012 od 4. srpnja 2013., ukinuo dio presude koji se odnosio na nalog tuženicima da u roku od 60 dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, a kamatna stopa promjenljiva, na način da glavnica bude izražena u kunama u iznosu koji je isplaćen u fazi korištenja kredita i uz fiksnu kamatnu stopu, jer je bila riječ o otklanjanju apstraktnih štetnih posljedica, posljedica koje se ne tiču pojedinih subjekata koji su pogođeni nedopuštenim postupcima tuženika, već kolektiviteta radi zaštite čijih se interesa i prava zaštita traži.¹⁰ Zbog toga nalog tuženicima da ponude potrošačima izmjenu ugovora, u kontekstu navedenog slučaja, nije predstavljao samo prekoračenje tužbenog zahtjeva, u smislu da je sud donio odluku o onome što tužitelj nije zatražio, već i opću nemogućnost da se u postupku kolektivne pravne zaštite uopće raspravlja o takvom zahtjevu. O popravljaju posljedica na koje je Trgovački sud u Zagrebu prvotno upućivao, zbog kompenzabilnog sadržaja mogao je raspravljati samo svaki potrošač posebno, u okviru individualnih postupaka pravne zaštite.

Ipak, kao jedan od ključnih problema nedjelotvornosti takvog dvostupanskog modela pravne zaštite potrošača ističe se dugotrajnost upravo utvrđujuće faze. Konkretno, u slučaju Franak od pokretanja postupka ko-

¹⁰ Dika, Mihajlo, Nova procedura za zaštitu kolektivnih interesa i prava, u: *Novosti u parničnom postupku*, Organizator, Zagreb, 2011., str. 142.

lektivne pravne zaštite do pravomoćnog utvrđenja ništetnosti ugovorne odredbe koja se odnosi na promjenljivu kamatnu stopu prošle su dvije godine, a do pravomoćnog utvrđenja ništetnosti ugovorne odredbe koja se odnosila na valutnu klauzulu u švicarskom franku prošlo je šest godina, što upućuje na zaključak da je potrošačima koji su željeli pokrenuti individualne postupke radi naknade štete tek nakon pravomoćnog utvrđenja iz postupka kolektivne pravne zaštite trebalo čekati više godina. To nikako ne isključuje mogućnost pokretanja individualnih postupaka i prije pravomoćnog okončanja postupka kolektivne pravne zaštite,¹¹ samo što se, s obzirom na prilično razjedinjenu sudsku praksu, u sličnim postupcima temeljenim na kvalitativno istim tužbenim zahtjevima mogao očekivati posve različit rezultat. Stoga, dakle, ako je potrošač rizik pravne nejedinstvenosti želio umanjiti tako da pričeka pravomoćnost odluke o tužbenom zahtjevu iz kolektivne pravne zaštite, zbog dugotrajnosti postupka kolektivne pravne zaštite nije se pravovremeno ostvarivao ni individualni kompenzacijski zahtjev.

Ispreplitanje različitih tužbenih zahtjeva koje su potrošači ostvarivali u individualnim postupcima i dugotrajni tijek postupka kolektivne pravne zaštite, osobito u odnosu na pitanje ništetnosti ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli u švicarskom franku, doprinijeli su općoj pravnoj nesigurnosti u postupanju sudova, što se, nažalost, nije promijenilo ni nakon vođenja postupka kolektivne pravne zaštite ni ogleđnog postupka. Čini se da ipak nije iskorišten njihov potencijal, što je u analizi slučaja Franak više nego razvidno. Međutim, pored brojnih pitanja koja se nameću, a koja se tiču međusobnih odnosa individualne i kolektivne pravne zaštite, velika novina koju kolektivna pravna zaštita donosi jest i proširenje subjektivnih granica pravomoćnosti odluke donesene u tom postupku.

¹¹ Tako sukladno čl. 140. ZZP-a 09 pokretanje ili vođenje postupka pokrenutog na temelju članka 131. ovoga Zakona ne sprečava osobu kojoj je, postupanjem trgovca koje je suprotno odredbama ovoga Zakona i drugih propisa koji su navedeni u članku 131. ovoga Zakona, prouzročena šteta da pokrene pred nadležnim sudom postupak za nadoknadu štete protiv osobe koja joj je nedopuštenim postupanjem prouzročila štetu, da pred sudom pokrene postupak za poništenje ili utvrđivanje ništetnosti ugovora koji je sklopljen pod utjecajem nedopuštenog postupanja, odnosno da pred sudom pokrene bilo koji drugi postupak kojim će zahtijevati ostvarenje prava koja joj pripadaju na temelju pravila sadržanih u ovom ili drugim zakonima.

Podjela moć
kriteriju djeluje H
prema svim pripa
problema tje, ne
tim u vezi ili ne. T
kolektivne pravne
interesi štite, neov
delu odluka done
prema onima koji
star osoba koje će
govarila Preporuk
jest *opt-in* model
bri osnovana na
koje se tvrdi da su
Usporedbom više
topi prevladava *opt*
modela unutar jed
hoće li se primjen
primjerice u Izvje
članica primjenjuj
voljnog sudjelovat
dragovoljnog sudj
ce samo *opt-out* st

(1) hrvatskim
donesena u postuj

¹² Preporuka Europ
kolektivne tužbe na prop
de prava zajamčenih zak
Preporuka.

Čl. 21. Preporuki

¹³ Izvješće Komisij
odboru o primjeni Prepo
preventivne tužbe i tužbe
zaključavstvom Unije (

¹⁴ Izvješće, str. 13.

¹⁵ Izvješće navodi
tako su nakon donošenja
Bafnja i Ujedinjeno Kral
u l. (su) hibridni sustav d

2.2. OPT-OUT ILI OPT-IN MODEL

Podjela modela kolektivne pravne zaštite može se izvršiti prema kriteriju djeluje li odluka donesena u postupku kolektivne pravne zaštite prema svim pripadnicima određene grupe ili klase koje se rješavanje tog problema tiče, neovisno o tome jesu li one poduzimale ikakve aktivnosti s tim u vezi ili ne. Tako prema *opt-out* modelu odluka donesena u postupku kolektivne pravne zaštite djeluje prema svim pripadnicima grupe čiji se interesi štite, neovisno o tome jesu li oni bili aktivni, dok prema *opt-in* modelu odluka donesena u postupku kolektivne pravne zaštite djeluje samo prema onima koji su poduzeli određene aktivnosti, npr. prijavili se u registar osoba koje će sudjelovati u tom postupku. Vodeći princip koji je zagovarala Preporuka Europske komisije 2013/396/EU od 11. lipnja 2013.¹² jest *opt-in* model prema kojem stranka koja je podnositelj zahtjeva treba biti osnovana na temelju izričitog pristanka fizičkih ili pravnih osoba za koje se tvrdi da su pretrpjele povrede (načelo sudjelovanja u postupku).¹³ Usporedbom više sustava kolektivne pravne zaštite razvidno je da u Europi prevladava *opt-in* model, ali da je moguće i paralelno postojanje više modela unutar jednog nacionalnog sustava, odnosno da odluku o tome hoće li se primjenjivati jedan ili drugi model može donijeti sud. Tako se primjerice u Izvješću o primjeni navedene Preporuke¹⁴ navodi da većina članica primjenjuje *opt-in* sustav, koji se naziva i načelo ili sustav "dragovoljnog sudjelovanja," dok samo četiri članice primjenjuju i *opt-in* (načelo dragovoljnog sudjelovanja) i *opt-out* (načelo izuzeća), a svega dvije članice samo *opt-out* sustav (načelo izuzeća).^{15,16}

U hrvatskim okvirima čl. 138.a ZZP-a 09 propisuje da odluka suda donesena u postupku za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u smislu

¹² Preporuka Europske komisije 2013/396/EU od 11. lipnja 2013. o zajedničkim načelima za kolektivne tužbe na propuštanje i tužbe radi naknade štete u državama članicama, u slučaju povrede prava zajamčenih zakonodavstvom Unije, SL L 201 od 26. 7. 2013., str. 60., u daljnjem tekstu: Preporuka.

¹³ Čl. 21. Preporuke.

¹⁴ Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Preporuke Komisije od 11. lipnja 2013. o zajedničkim načelima za kolektivne presudne tužbe i tužbe radi naknade štete u državama članicama kod povrede prava zajamčenih zakonodavstvom Unije (2013/396/EU) od 25. siječnja 2018., COM (2018) 40 final.

¹⁵ Izvješće, str. 13.

¹⁶ Izvješće navodi i da su neke države članice izmijenile svoje zakonodavstvo. Primjerice, tako su nakon donošenja Preporuke Litva i Francuska uvele sustave dragovoljnog sudjelovanja, a Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo imaju u novim sustavima (predmeti u području tržišnog natjecanja u UK-u) hibridni sustav dragovoljnog sudjelovanja ili izuzeća, o čijoj primjeni odlučuje sud, str. 14.

postojanja povrede propisa zaštite potrošača obvezuje ostale sudove u postupku koji potrošač osobno pokrene radi naknade štete koja mu je uzrokovana postupanjem tuženika.¹⁷ U skladu s tim, u ZZP-u 09 prihvaćeno je načelo dragovoljnog sudjelovanja odnosno *opt-out* sustav sukladno kojem se svi potrošači, neovisno o tome jesu li aktivno sudjelovali u ostvarivanju potrošačkih prava, mogu pozvati na pravomoćna utvrđenja iz postupka kolektivne pravne zaštite kojima je utvrđena povreda prava potrošača. S tim olakšava vođenje postupaka individualne pravne zaštite radi ostvarivanja njihovih kompenzabilnih zahtjeva. Međutim, s obzirom na to da u postupanju sudova i nakon okončanog postupka kolektivne pravne zaštite u slučaju Franak ne postoji jasna ideja o obvezujućem učinku donesenih odluka, o tome je imao priliku odlučivati i Ustavni sud. Tako je u nedavnoj odluci Ustavni sud RH odbio ustavnu tužbu podnositeljice koja se pozivala na povredu pravila o jednakosti svih pred zakonom (čl. 14. st. 2. Ustava Republike Hrvatske¹⁸) i povredu pravičnog suđenja, u kontekstu prava na obrazloženu odluku i jednakost oružja (čl. 29. st. 1. Ustava RH).¹⁹

Zanimljivo je da se u citiranoj odluci Ustavni sud RH kao i Vrhovni sud RH koji je prethodno odbio reviziju podnositeljice pozvao na odredbe Zakona o parničnom postupku²⁰ o tužbi za zaštitu kolektivnih interesa i prava (čl. 502.a i čl. 502.c), u navedenom kontekstu osobito na vezujuću učinak utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozvati.²¹ Inače, odredbe o tužbi za zaštitu kolektivnih interesa i prava unesene su u tekst zakona Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom

¹⁷ Identičnu odredbu u čl. 118. sadrži i aktualni Zakon o zaštiti potrošača (Narodne novine, br. 41/14, 110/15, 14/19), u daljnjem tekstu: ZZP.

¹⁸ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14), u daljnjem tekstu: Ustav RH.

¹⁹ Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske U-III-2233/2019 od 10. lipnja 2020., [https://sudska.me.usud.hr/Ujud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C125858A003EBA23/\\$FILE/U-III-2233-2019.pdf](https://sudska.me.usud.hr/Ujud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C125858A003EBA23/$FILE/U-III-2233-2019.pdf), stanje 14. kolovoza 2020.

²⁰ Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14 i 70/19), u daljnjem tekstu: ZPP.

²¹ Fizičke ili pravne osobe mogu se u posebnim parnicama za naknadu štete ili isplatu pozvati na pravno utvrđenje iz presude kojom će biti prihvaćeni zahtjevi iz tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženika, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti. U tom će slučaju sud biti vezan za ta utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozvati (čl. 502.c ZPP-a).

obvezuje ostale sudove u po-
 naknade štete koja mu je uzro-
 tim, u ZPP-u 09 prihvaćeno je
 opt-out sustav sukladno kojem
 sudjelovali u ostvarivanju
 utvrđenja iz postupka
 povreda prava potrošača, što
 pravne zaštite radi ostvari-
 Međutim, s obzirom na to da u
 postupka kolektivne pravne zaštite
 obvezujućem učinku donesenih
 Ustavni sud. Tako je u nedavnoj
 podnositeljice koja se poziva-
 zakonom (čl. 14. st. 2. Ustava
 sudjenja, u kontekstu prava na
 29. st. 1. Ustava RH).¹⁹

Ustavni sud RH kao i Vrhovni
 podnositeljice pozvao na odred-
 za zaštitu kolektivnih interesa
 kontekstu osobito na vezu-
 se ta osoba na njih pozvati.²¹
 kolektivnih interesa i prava unesene su
 dopunama Zakona o parničnom

prava potrošača (Narodne novine, br.

90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01,
 RH.

2019 od 10. lipnja 2020., [https://slje-
 55A003EBA23/\\$FILE/U-JII-2233-2019](https://slje-

 55A003EBA23/$FILE/U-JII-2233-2019).

br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01,
 14/170-19), u daljnjem tekstu: ZPP.

za naknadu štete ili isplatu pozvati
 zahtjevi iz tužbe za zaštitu kolektivnih
 propuštanjem tuženika, povrijeđeni ili
 koje je tužitelj ovlašten štiti. U tom
 se ta osoba na njih pozvati (čl. 502.c

postupku²² te s obzirom na njihov procesni karakter služe kao supsidijarni
 izvor postupovnih odredbi ZPP-a.²³ Sud je dakle propustio pozvati se na
 odredbe koje u tom smislu propisuje akt kojim su uređena prava potrošača,
 sam ZPP 09 u čl. 138.a odnosno čl. 118. aktualnog ZPP-a. Iako je smi-
 sao odredbi o tužbi za zaštitu kolektivnih interesa i prava (ne nužno samo
 potrošača) prema čl. 502.c ZPP-a i tužbe za zaštitu kolektivnih interesa
 potrošača iz čl. 138.a ZPP-a 09 (čl. 118. ZPP-a) osigurati strankama da
 se u individualnim parnicama pozovu na utvrđenja iz postupka kolektivne
 pravne zaštite, odredbe bi se mogle sagledati i na različite načine. Iz dik-
 tije čl. 138.a ZPP-a 09 (čl. 118. ZPP-a) prema kojoj odluka suda kojom
 je utvrđena povreda prava potrošača u postupku kolektivne pravne zaštite
 obvezuje ostale sudove u postupcima koje potrošač pokrene radi naknade
 štete proizlazi da bi sudovi bili vezani takvom odlukom, čak i kada se
 sam potrošač na nju ne bi pozvao, dakle naglasak je na vezujućem učinku
 presude iz kolektivne pravne zaštite na individualne postupke potrošača za
 naknadu štete, a u svezi s utvrđenom povredom. Nije jasno znači li to da li
 bi sud *ex officio* trebao voditi računa o tome. S druge strane, ZPP u čl. 502.c
 u središte ne stavlja odluku suda samu po sebi, već fizičku ili pravnu osobu
 koja se u posebnoj parnici za naknadu štete (ili isplatu) može pozvati na
 pravno utvrđenje iz postupka kolektivne pravne zaštite, pri čemu je nagla-
 sak na tome da se ta osoba *može* pozvati na utvrđenja. Druga rečenica čl.
 502.c ZPP-a potvrđuje raniji stav da će sud u tom slučaju biti vezan za ta
 utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozvati. Tako iz nave-
 denog proizlazi da će sud biti vezan za utvrđenja iz postupka kolektivne
 pravne zaštite samo ako se tužitelj pozove na njih u postupku za naknadu
 štete (isplatu). Međutim, kako je u ostvarivanju općeg (javnog) interesa
 bitno da se povrede određenih važnih kolektivnih interesa imanentnih ne-
 koj grupi ili klasi ne dogode, spriječe, preveniraju ili utvrde, tako je pri-
 padniku te grupe bitno da u slučaju da je do povrede došlo, i da je njome
 njemu prouzročena šteta, da se na povredu odnosno njezino utvrđenje iz
 postupka kolektivne pravne zaštite pozove. Nije jasno što bi prema odred-
 bama ZPP-a sud trebao učiniti u slučaju da se pripadnik grupe ili klase

¹⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 57/11),
 u daljnjem tekstu: ZID ZPP 11, Novela ZPP-a 11.

²⁰ Tako u čl. 122. ZPP propisuje da će nadležni sud u postupku u povodu tužbe za zaštitu
 kolektivnih interesa potrošača na odgovarajući način primjenjivati odredbe Zakona o parničnom
 postupku i Ovršnog zakona, ako zakonom nije drugačije određeno. I ZPP 09 sadržavao je identičnu
 odredbu u čl. 141.b.

nije pozvao na to utvrđenje u individualnom postupku za naknadu štete (s obzirom na dispozitivnu pravnu prirodu te odredbe) - pozvati tužitelja da to učini, sam se na nju pozvati ili ponovo utvrđivati povredu. Čini se da bi odluka donesena u postupku kolektivne pravne zaštite kao takva, a i postupak koji je vođen s potencijalnim kasnijim kompenzabilnim zahtjevima morala imati vezujući učinak za sudove, jer će zadržavanje na isključivom deklariranju povreda, bez kompenzacije, biti rijetko, osim ako se u odnose između stranaka ne intervenira s retroaktivnim učinkom i otklone ranije nepravilnosti, čime bi se potrošač doveo u poziciju u kojoj bi bio kao da tih povreda nije bilo.

Pozivajući se na odredbe čl. 502.c ZPP-a, Ustavni sud je u analiziranoj odluci naveo da *u odnosu na prigovore podnositeljice kako je nespojivo s načelom jednakosti oružja shvaćanje Vrhovnog suda o direktnom učinku pravomoćne presude donesene u sporu radi zaštite kolektivnih interesa i prava, a koje sudove oslobađa obveze da na okolnost nepoštenosti (ništetnosti) ugovornih odredbi izvode dokaze u postupcima individualnih restitucijskih zahtjeva potrošača, valja odgovoriti da je Vrhovni sud detaljno obrazložio zašto o pravnom pitanju o kojem je već jednom odlučeno u sporu radi zaštite kolektivnih interesa i prava nije potrebno izvoditi dokaze u svakom parničnom postupku u kojem se odlučuje o individualnom restitucijskim zahtjevima potrošača, pri čemu je Vrhovni sud imao u vidu narav i svrhu pravnih sredstava kolektivne zaštite potrošača.*²⁴ Naravno, samo u odnosu na ona pitanja o kojima se raspravljalo u okviru postupka kolektivne pravne zaštite - ništetnost pojedinih ugovornih odredbi.

S obzirom na to da su u tijeku mnogobrojni postupci individualne pravne zaštite potrošača, u okviru kojih potrošač traži naknadu štete koju je pretrpio zbog povrede kolektivnih interesa i prava potrošača, on će u tom postupku, pozivajući se na (pozitivno) utvrđenje iz odluke donesene u postupku kolektivne pravne zaštite, morati dokazati da mu je ta povreda uzrokovala štetu, kao i navesti iznos štete koju traži. To nas ujedno upućuje na zaključak da utvrđenje povrede potrošačkog prava, odnosno kolektivnog interesa i prava potrošača iz postupka kolektivne pravne zaštite ne znači istovremeno da je za potrošača automatski nastala šteta, već će se morati dokazati uzročno-posljedična veza između utvrđene povrede i nastale štete.

²⁴ Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske U-III-2233/2019, str. 8.

3. CI

Nacrtom trošačkom k zakonodavac vora o kredit klauzulom u najznačajniji ta kreditnih ; dovode u nel tome se vod valjui polo; Također, kon vjerovnika i svojim mogu no isplaćena neravnopravi trošač imao r platom vezan o svim param njih i pristao.

ZID ZPF rećenje pravo i učinaka koji rayala se sma druge strane c troškovima.²⁸

²⁵ Nacrt prijed načnim prijedlogoi noni te posljedice i ZPK 15. str. 5., i Vlade/249%20-%.

²⁶ Ibid.

²⁷ Tako neki a lju zakonodavea te prakse kreditnih in Pritom je izostalo o luvanje. Opširnije v kredita u CHF. Prati

²⁸ Nacrt prijed

3. CILJEVI KONVERZIJE PREMA ZID ZPK-u 15

Nacrtom prijedloga Zakona o i izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju, s konačnim prijedlogom Zakona iz rujna 2015.²⁵ zakonodavac je odlučio postaviti temelj za trajno rješenje problema ugovora o kreditu u CHF - provesti konverziju kredita u kunama s valutnom klauzulom u CHF u kredite u kunama s valutnom klauzulom u EUR. Kao najznačajniji ciljevi konverzije isticali su se osiguranje redovitih otplate kreditnih zaduženja dužnika, u iznosu i pod uvjetima koji dužnika ne dovode u neravnopravan i dužnički ovisan položaj prema vjerovniku, pri tome se vodeći načelom kojim se osigurava ravnopravan, a nikako povoljniji položaj od dužnika koji su ugovorili zaštitni mehanizam u EUR. Također, konverzijom se predviđala raspodjela troška konverzije između vjerovnika i dužnika tako da svaka strana snosi određeni trošak sukladno svojim mogućnostima, a uvažavajući pri tome osnovno načelo da stvarno isplaćena ekonomska supstancija pojedine strane ne bude umanjena ili neravnopravno povećana na teret druge strane. Bitno je naglasiti da je potrošač imao mogućnost izbora konvertirati kredit u EUR ili nastaviti s otplatom vezanom uz CHF,²⁶ što upućuje na zaključak da je bio obaviješten o svim parametrima novog ugovora i da je (ako je prihvatio konverziju) na njih i pristao.

ZID ZPK-om 15 namjeravao se ostvariti još jedan važan cilj - rasterećenje pravosuđa, o kojem se u analizama kritičara provedene konverzije i učinaka koji su njome ostvareni ništa ne govori.²⁷ U skladu s tim namjeravala se smanjiti opterećenost općinskih sudova velikim brojem tužbi, a s druge strane osigurati potrošačima da neće biti izloženi mogućim sudskim troškovima.²⁸ Riječ je zapravo o ozbiljnom argumentu u prilog tome da

²⁵ Nacrt prijedloga Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju, s Konačnim prijedlogom Zakona od rujna 2015., Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se uređuju Zakonom o te posljedice koje će se donošenjem Zakona proisteći, u daljnjem tekstu; Nacrt prijedloga ZID ZPK-a 15, str. 5., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2015/249%20sjednica%20Vlade%20-%201%20b.pdf>, stanje 15. kolovoza 2020.

²⁶ Ibid.

²⁷ Tako neki autori iznose stav prema kojem je Vrhovni sud dijelom pogrešno protumačio volju zakonodavca te da namjera zakonodavca nije bila otkloniti štetne posljedice nepoštene poslovne prakse kreditnih institucija, već samo riješiti problem rizičnosti kredita u CHF putem konverzije. Pritom je izostalo objašnjenje što se postiglo time što je zakon imao retroaktivno, a ne *ex nunc* djelovanje. Opširnije vidi Pavičić, Ivan Branimir, Osvrt na odluku Vrhovnog suda o pitanju konverzije kredita u CHF, *Pravo i porezi* 5/2020., str. 68-69.

²⁸ Nacrt prijedloga ZID ZPK-a 15, str. 6.

se provedenom konverzijom željelo ne samo dovesti potrošača u poziciju u kojoj bi se nalazio da nije zaključio ugovor o kreditu s valutnom klauzulom u švicarskom franku već postići i konačno rješenje toga pitanja. U prilog toj tezi je i problem koji je s tim u vezi nastao u praksi, a tiče se snošenja troškova postupka do kojeg je došlo zbog povlačenja tužbe. Naime, kako je veći broj potrošača smatrao da bi zbog provedene konverzije tužbe protiv banaka trebalo povući, sudovi su se podijelili o tome na koji način treba prosuđivati snošenje troškova, jer je (za parnični postupak neuobičajeno) došlo do intervencije zakonodavca u privatnopravni odnos stranaka u sporu.²⁹

Konačno, Nacrt prijedloga ZID ZPK-a 15 posebno je obrazložio povratno djelovanje pojedinih odredbi ističući da su za to postojali posebno opravdani razlozi, odnosno kako je procijenjeno da je cilj zaštite korisnika kredita u CHF i s valutnom klauzulom u CHF bio veći od značaja pravne nesigurnosti vjerovnika u tom ugovornom odnosu. Zbog toga je Zakonom omogućena konverzija kredita korisnicima kredita u CHF i u kunama s valutnom klauzulom u CHF uz primjenu načela konverzije kredita čiji je cilj bio da se položaj korisnika kredita u CHF izjednači s položajem u kojem bi se potrošač našao da je bio korisnik kredita u EUR.³⁰

Svakako treba spomenuti da se i prije pokretanja oglednog postupka i odlučivanja o valjanosti ugovora o konverziji u javnosti vodila prilično burna rasprava o tome kakvi su učinci revizijskih odluka Vrhovnog suda iz veljače i rujna 2019. na konverziju kredita u CHF.³¹ Tako su iz redova pravne doktrine izneseni stavovi koji su polazište imali upravo u pravnoj

²⁹ Povlačenje tužbe jednostrana je neposredna parnična radnja tužitelja kojom izjavljuje da odustaje od traženja da sud u konkretnoj parnici odluči o osnovanosti njegovog tužbenog zahtjeva. Motivi zbog kojih tužitelj povlači tužbu nisu procesnopravno relevantni. Triva, Siniša; Dika, Mihaelo, *Gradansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 430.

Budući da je država zakonom intervenirala u privatnopravni odnos između stranaka, za sudove je bilo dvojbeno kakav značaj dati tim novonastalim okolnostima. Bi li, sukladno članku 158. stavku 1. ZPP-a tužitelj koji povuče tužbu bio dužan tuženiku naknaditi troškove postupka ili su, prema nekim drugim shvaćanjima, troškove u takvom postupku trebale snositi banke, jer su one svojim postupanjem dale povod za vođenje postupka ili je u tom slučaju zapravo došlo do nagodbe (iako znamo da nije), pa bi trebalo primijeniti članak 159. st. 1. ZPP-a prema kojem svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drugačije ugovoreno. Opširnije: Neujednačenost sudske prakse glede troškova postupka u slučaju konverzije CHF kredita, <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=27968>, stanje 15. kolovoza 2020.

³⁰ Nacrt prijedloga ZID ZPK-a 15, str. 6.

³¹ Petrović, Siniša; Jakšić, Tomislav, Učinci revizijskih odluka Vrhovnog suda iz veljače i rujna 2019. na konverziju kredita u švicarskim francima, <http://www.iusinfo.com.hr/Article/Content.aspx?SOPI=CLN20V01D2019B1320>, stanje 15. kolovoza 2020.

naravi, svrsi i značenju argumenata u prilog toj nesigurnosti imaju samo svoje pravo na konverziju prema ZID ZPK-a da je riječ o snažnoj klauzuli i retroaktivna (CHF koji između ostalog) bi u slučaju da se pri konverziji unatoč provedenim plaćanjima prilično i načela obveze svi potrošači dovedu

Suprotno tome, prema iznesene stavove od njih, koji će biti jesu da aneks ne stoji i sama riječ znači na snazi u dijelovima ugovornih odredbi o švicarskom franku u dodatci, jer oni sljede konverziju prihvatili.

4. PRAVNO O VALJANOSTI

Pravno shvaćanje tog oglednog postupka ZID ZPK-a 15 i još se ne. Prije nego što analizu odluke donesenoj u praksi su konverzirali ugovori

³² Ibid.

³³ Aleksić, Goran, Reakcija 2019. na konverziju kredita, <http://www.iusinfo.com.hr/Article/Content.aspx?id=39881>, stanje

³⁴ Ibid.

za kondemnatornu pravnu zaštitu u pravilu mogli ostvarivati samo ako konverzija nije provedena u skladu sa zakonom i nekim rijetkim slučajevima, koji proizlaze iz općeg obveznopravnog uređenja (npr. poslovna nesposobnost), prikazat ćemo ciljeve oglednog postupka i njegov tijek.

Oglednim postupkom koji je u parnični postupak u Hrvatskoj uveden Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019.³⁵ namjeravalo se ubrzati postupanje u svim postupcima u kojima je meritum stvari u pogledu pravnog pitanja isti, a koji su pokrenuti u većem broju ili se njihovo pokretanje očekuje u kraćem razdoblju. Osim toga, uz provedenu reformu revizije čiji je cilj bio omogućiti Vrhovnom sudu RH da ostvaruje svoju ustavnu zadaću u osiguranju jedinstvene primjene prava, trebalo je dobiti još jedan dopunski instrument koji je služio istom cilju. Naime i ogledni postupak je osim ubrzanja većeg broja sličnih postupaka također trebao omogućiti ostvarivanje ustavne zadaće Vrhovnog suda.³⁶ Iako su različite varijante ranijih prijedloga namjeravane novele ZPP-a sadržavale brojne nomotehničke nepreciznosti,³⁷ cilj koji se oglednim postupkom namjeravao ostvariti trebao je biti iznimno koristan. Postojanjem pravne predvidljivosti i sigurnosti, osobito u nesigurnim vremenima u kojima danas živimo, trebalo je sudovima naznačiti putove kojima bi se kretali i na taj način doprinijeti djelotvornosti cijelog pravnog sustava. Ipak, nismo sigurni da se to uistinu i dogodilo, jer se nakon donošenja pravnog shvaćanja Vrhovnog suda u oglednom postupku s obvezujućim učinkom sudska praksa (interesno?) podijelila na one koje su ga uvažavali i one koji su u potpunosti ignorirali njegovo postojanje. No, krenimo redom i prisjetimo se toga, prilikom njegova pokretanja za stranke u slučaju Franak iznimno važnog događaja.³⁸

³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 70/19), u daljnjem tekstu: ZID ZPP 19, Novela ZPP-a 19.

³⁶ Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku od svibnja 2019., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-05-30/162602/PZ_620.pdf, stanje 16. kolovoza 2020.

³⁷ Opširnije vidi Maganić, Aleksandra, Ogledni postupak prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2016., Zbornik radova s II. međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća (urednik Jozo Čizmić et al.), Pravni fakultet Sveučilište u Splitu, Split, 2016., str. 121-142.

³⁸ Ogledni postupak Vrhovnog suda uklonit će svaku dvojbu vezanu uz konverziju kredita, <https://novac.jutarnji.hr/aktualno/ogledni-postupak-vrhovnog-suda-uklonit-ce-svaku-dvojbu-vezanu-uz-konverziju-kredita/9753211/>, stanje 16. kolovoza 2020., Dolazi važna zakonska promjena: odzvonilo je različitim presudama u sporovima s istim meritumom, <https://www.novilist.hr/vije>

Ogledni po
nješenje pitanja
nije učinio sam
trošača u sporu
toga što je tužit
veći iznos od on

Općinski st
vodu navedene
da su ispunjene
odnosno da je o
predmeta koji si
kojim se postava
ugovorene konvo

Vrhovni sud
dopustio prijedlu
primjenu prava

č: hrvatska/dobrozi-va
i-tim-mentarom, sta

ZPP propisuje
pripremanja nacrtu ili
dinstvemu primjenu pra
pravno shvaćanja o b
m-nativa bilo koga u j
Zakona o parničnom p
u daljnjem tekstu: ZP
estružene novine FBiH
zakona propisuju da st
pravno shvaćanja stran
37), str. 129. Opširniji
spisnice pravnog pitanja

Iužeruk je u pr
2017. 18. od 21. kolovo
2019., presudu Zupanijsk
crne i crne Zupanijskog i
niskog suda u Varaždinu
spoznavaju o konverziji
na preplaceni iznos zli
nao žepu. Suprotno tomu
U srpnju 2019. kojim si
družiti vratiti drugoj sve
13. i 118. 2017-2 od 10. i
teme i em koje je tuženik

...ni ostvarivati samo ako
...i nekim rijetkim sluča-
...uređenja (npr. poslovna
...postupka i njegov tijek.

...postupak u Hrvatskoj uve-
...parničnom postupku iz
...postupeima u kojima je
...koji su pokrenuti u većem
...razdoblju. Osim toga,
...Vrhovnom sudu
...jedinstvene primjene
...ment koji je služio istom
...većeg broja sličnih po-
...stavne zadaće Vrhovnog
...namijeravane novele
...osti,³⁹ cilj koji se ogled-
...iznimno koristan. Po-
...u nesigurnim vreme-
...nutznaciti putove kojima
...cijelog pravnog susta-
...jer se nakon donošenja
...postupku s obvezujućim
...one koje su ga uvažavali
...vanje. No, krenimo re-
...vanja za stranke u slučaju

...postupku (Narodne novine, br.

...o parničnom postupku od svib-
...019-05-30/162602/PZ_620.pdf,

...nu Nacrtu prijedloga Zakona o
...radova s II. međunarodnog
...i usporedna pravnoteorijska i
...veučilište u Splitu, Split, 2016.,

...vezanu uz konverziju kredita,
...klonit će svaku dvojbu veza-
...bazi važna zakonska promjena:
... https://www.novilist.hr/vije-

Ogledni postupak inicirao je Općinski sud u Pazinu prijedlogom za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, iako to navodno nije učinio samoinicijativno,³⁹ već u povodu inicijative punomoćnice potrošača u sporu koji se ticao zahtjeva za isplatu novčane tražbine, zbog toga što je tužitelj kao korisnik kredita navodno isplatio tuženiku (banci) veći iznos od onoga što je trebao platiti prema ugovoru o kreditu.

Općinski sud u Pazinu u prijedlogu P-1413/2019-9 naveo je da u povodu navedene problematike postoji različita praksa sudova⁴⁰ te istaknuo da su ispunjene i daljnje pretpostavke za pokretanje oglednog postupka, odnosno da je osim prezentiranog predmeta zaprimljeno još 20 istovrsnih predmeta koji su se vodili između tužitelja kao potrošača i banaka, a u kojim se postavilo pitanje valjanosti odnosno pravnih učinaka naknadno ugovorene konverzije.

Vrhovni sud je 11. prosinca 2019. godine rješenjem Gos-1/2019-5 dopustio prijedlog za rješavanje pravnog pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava koje je glasilo "Je li sporazum o konverziji sklopljen na

su/hrvatska/dolazi-vazna-zakonska-promjena-odzvonilo-je-razlicitim-presudama-u-sporovima-s-istim-meritumom/, stanje 16. kolovoza 2020.

³⁹ ZPP propisuje da ogledni postupak pokreće prvostupanjski sud koji će, nakon održavanja pripremnog ročišta ili sjednice sudskog odjela, dostaviti prijedlog za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava sa spisom predmeta Vrhovnom sudu Republike Hrvatske radi zauzimanja pravnog shvaćanja o tom pitanju (čl. 502.k). Zanimljivo je da u Zakonu nije izričito propisana inicijativa bilo koga u pogledu pokretanja oglednog postupka, za razliku od sličnog instituta prema Zakonu o parničnom postupku Srbije (Službeni glasnik RS, br. 72/11, 49/13, 74/13, 55/14, 87/18), u daljnjem tekstu: ZPP Srbije) i Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne Hercegovine (Službene novine FBiH, br. 53/03, 73/05, 19/06, 98/15), u daljnjem tekstu: ZPP FBiH. Naime, oba zakona propisuju da sud postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja pokreće *ex officio* ili u povodu prijedloga stranke (čl. 176. st. 1. ZPP-a Srbije; čl. 61.a ZPP-a FBiH), op. cit. Maganić (bilj. 37), str. 129.; Opširnije vidi i Maganić, Aleksandra, Ogledni postupak ili postupak za rješavanja spornog pravnog pitanja. Revija Kopaoničke škole prirodnog prava 1 /2019., str. 219.-236.

⁴⁰ Tuženik je u prilog svojih navoda priložio presudu Općinskog suda u Pulj - Poja PU P-123/2017-18 od 21. kolovoza 2017., presudu Općinskog suda u Dakovu P-198/2019-12 od 7. lipnja 2019., presudu Županijskog suda u Slavonskom Brodu Gž-834/2016-2 od 21. srpnja 2016., presudu i rješenje Županijskog suda u Varaždinu Gž-1654/2017-3 od 21. studenoga 2018. te presudu Županijskog suda u Varaždinu Gž-1146/2018-2 od 3. siječnja 2019. iz kojih proizlazi da su sklapanjem sporazuma o konverziji prestali važiti ugovori o kreditu, pa da tužitelji nemaju pravo potraživati isplatu preplaćenih iznosa zbog ništetnosti ugovornih odredbi iz ugovora o kreditu o promjenjivoj kamatnoj stopi. Suprotno tome tužitelj se pozvao na rješenje Županijskog suda u Rijeci Gž-505/2017-2 od 3. srpnja 2019. kojom se sud pozvao na dužnost stranaka u slučaju ništetnosti kada je svaka stranka dužna vratiti drugoj sve što je primila na temelju takvog ugovora. Rješenje Županijskog suda u Rijeci Gž-1418/2017-2 od 10. lipnja 2019. upućujući da konverzijom nije došlo do prestanka pravne osnove temeljem koje je tuženik prestao biti dužan tužiteljici isplatiti prije preplaćene odnose.

osnovi Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Narodne novine broj 102/15) nepostojeći ili ništetan u slučaju kada su ništetne odredbe osnovnog ugovora o kreditu o promjenljivoj kamatnoj stopi i valutnoj klauzuli?" i ocijenio ga važnim, jer postoji veći broj sličnih postupaka koji su pokrenuti ili se njihovo pokretanje očekuje u kraćem razdoblju pred prvostupanjskim sudovima. Svakako treba napomenuti da je u obrazloženju svoga dopuštenja Vrhovni sud naveo da ovaj postupak omogućuje prvostupanjskim sudovima da brže i lakše donose svoje odluke, da se njime povećava pravna sigurnost jer neće biti moguće da sudovi donose različite odluke o postavljenom pravnom pitanju, strankama se omogućava pravo na suđenje u razumnom roku, uz manje troškove postupka i, u krajnjoj liniji, smanjuje opterećenost Vrhovnog suda Republike Hrvatske istovrsnim predmetima, zbog čega više neće biti potrebe za ujednačavanjem različite sudske prakse sudova nižeg stupnja.⁴¹

U rješenju Gos-1/2019-36 od 4. ožujka 2020. Vrhovni sud RH na pitanje postavljeno u oglednom postupku odgovorio je da sporazum o konverziji sklopljen na osnovi Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 102/15) ima pravne učinke i valjan je u slučaju kada su ništetne odredbe osnovnog ugovora o kreditu o promjenljivoj kamatnoj stopi i valutnoj klauzuli. Ovo rješenje je za potrošače okupljene oko udruga koje su zastupale njihove interese izazvalo brojne burne reakcije u kojima su se očekivanja od oglednog postupka posve rasplinula, a težište krivnje za nerealizirane zahtjeve bačeno na Vrhovni sud. Argumenti onih kojima ta odluka, jer nije omogućava realizaciju njihovih novčanih zahtjeva, nije odgovarala, obuhvaćali su relativno širok spektar, počevši od toga da se čeka najvažnija odluka u slučaju kredita u švicarskim francima,⁴² preko toga da presuda Vrhovnog suda o slučaju Franak ne znači baš ništa,⁴³ odnosno da će se pokrenuti novi ogledni postupak,⁴⁴ pa sve do podnošenja ustavne tužbe zbog nezakonito provedenog postupka.⁴⁵

⁴¹ <http://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.

⁴² <https://vijesti.hrt.hr/573157/ceka-se-najvažnija-odluka-u-slucaju-kredita-u-svicarskim-francima>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴³ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/odvjetnik-o-odluci-vrhovnog-suda-presuda-o-slucaju-franak-ne-znaci-bas-nista/2164088.aspx>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴⁴ <https://www.vecernji.hr/vijesti/udruga-franak-obratit-ce-se-sudu-eu-moguc-i-novi-ogledni-postupak-1385577>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴⁵ Tako je primjerice Udruga Franak izradila i obrazac za ustavnu tužbu koju je trebalo samo podnijeti. <https://udrugafranak.hr/wp-content/uploads/2020/04/Ustavna-tuzba-ogledni-obrazac-Uf.pdf>, stanje 17. kolovoza 2020.

postupak protiv Reptih informacija o tom ZID ZPK-a 15, zapra

Argumente koje ožujka 2020. doneser tužrat čemo u odnosi novio je stav zakonod izvanredna, jednokra bro je i cilj koji je zak ješom ostvatio – postz rati redovitu isplatu l koji dužnika ne dovo vjerovniku, pri tome i nikako povoljniji poli u EER i rasteretiti pr diti odmah nakon pr konverziju povlačili i praksi pojavilo pitanj ono prsudivati.⁴⁶ O poltažiti samo u shva bi bio da je zaključio no djelovanje ZID ZI dova doktrine koja se proizlazi iz samog za čl. 19. c - način izraču 15 na koju se poziva f Suptorno tome, p pogrešno protumačio zaključak da je nedve nepošteno poslovne p riješiti problem rizični

⁴⁶ <http://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.
⁴⁷ <https://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.
⁴⁸ <https://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.
⁴⁹ <https://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.
⁵⁰ <https://www.vscrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 16. kolovoza 2020.

o potrošačkom kreditiranju
nastetan u slučaju kada su niš-
promjenjivoj kamatnoj stopi
postoji veći broj sličnih po-
stanje očekuje u kraćem raz-
ako treba napomenuti da je u
naveo da ovaj postupak omö-
lakše donose svoje odluke, da
biti moguće da sudovi donose
lanju, strankama se omogućava
manje troškove postupka i, u
nog suda Republike Hrvatske
bić potrebe za ujednačava-
upnja.⁴¹

2020. Vrhovni sud RH na pita-
orio je da sporazum o konver-
deputama Zakona o potrošač-
15) ima pravne učinke i valjan
nog ugovora o kreditu o pro-
41. Ovo rješenje je za potrošače
ihove interese izazvalo brojne
oglednog postupka posve ras-
bijeve bačeno na Vrhovni sud.
omogućava realizaciju njihovih
acali su relativno širok spektar,
aka u slučaju kredita u švicar-
nog suda o slučaju Franak ne
ali novi ogledni postupak,⁴⁴ pa
konito provedenog postupka,⁴⁵

⁴¹ 16. kolovoza 2020.

⁴² <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/udruga-franak-izrazimo-od-europske-komisi-je-pokretanje-postupka-protiv-republike-hrvatske-na-sudu-eu-zbog-povreda-koje-je-pocinio-vrhovni-sud-rh-1024940>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴³ <https://udrugafanak.hr/o-oglednom-postupku-o-kaosu-koji-nam-je-uzrokovao-taj-nezakom-pokrenuti-postupak/>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴⁴ Naert prijedloga ZID ZPK-a 15, str. 5.
⁴⁵ Vidi bilj. 29.
Pavičić, op. cit. (bilj. 27), str. 69.

postupak protiv Republike Hrvatske zbog povrede prava EU-a⁴⁶ i najnovi-
jih informacija o tome da su to pitanje, zagovarajući retroaktivnu primjenu
ZID ZPK-a 15, zapravo postavile banke.⁴⁷

Argumente koje je Vrhovni sud iznio u rješenju Gos-1/2019-36 od 4.
ožujka 2020. donesenom u povodu pokrenutog oglednog postupka rekapi-
tuliral ćemo u odnosu na nekoliko problema Prije svega, Vrhovni sud po-
novio je stav zakonodavca o ZID ZPK-u 15 o tome da je ZID ZPK 15 bila
izvanredna, jednokratna i retroaktivna mjera (intervencija). U skladu s tim
bio je i cilj koji je zakonodavac ZID ZPK-om 15 namjeravao ostvariti i di-
jelom ostvario - postaviti trajni temelj za rješenje problema u CHF, osiguri-
rati redovitu otplatu kreditnih zaduženja dužnika, u iznosu i pod uvjetima
koji dužnika ne dovode u neravnopravan i dužnički ovisan položaj prema
vjerovniku, pri tome se vodeći načelom kojim se osigurava ravnopravan, a
nikako povoljniji položaj od dužnika koji su ugovorili zaštitni mehanizam
o EUR i rasteretiti pravosuđe.⁴⁸ Rasterećenje pravosuđa počelo se provo-
diti odmah nakon provedene konverzije, jer su potrošači koji su proveli
konverziju povlačili tužbe. Zbog toga se kao poseban pravni problem u
praksi pojavilo pitanje snošenja troškova i kriterija temeljem kojih će se
ono prosuđivati.⁴⁹ Obrazloženje za takvo postupanje potrošača može se
potražiti samo u shvaćanju da je konverzijom doveden u poziciju u kojoj
bi bio da je zaključio kredit u EUR, odnosno da je obeštećen. Retroaktiv-
no djelovanje ZID ZPK-a 15 nije slobodna interpretacija proizašla iz re-
dova doktrine koja se stavila na stranu banaka, već notorna činjenica koja
proizlazi iz samog zakonskog teksta (čl. 19.b - načelo konverzije kredita i
čl. 19. c - način izračuna konverzije kredita) i objašnjenja Nacrta ZID ZPK-a
15 na koju se poziva i sam Vrhovni sud.

Suprotno tome, pojedini autori iznose stav da je Vrhovni sud dijelom
pogrešno protumačio volju zakonodavca u odnosu na ZID ZPK izvedeći
zaključak da je nedvojbeno da namjera zakonodavca nije bila otklanjanje
nepoštene poslovne prakse kreditnih institucija, već da je nastojao samo
riješiti problem rizičnosti kredita u CHF putem konverzije,⁵⁰ što nije točno.

⁴⁶ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/udruga-franak-izrazimo-od-europske-komisi-je-pokretanje-postupka-protiv-republike-hrvatske-na-sudu-eu-zbog-povreda-koje-je-pocinio-vrhovni-sud-rh-1024940>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴⁷ <https://udrugafanak.hr/o-oglednom-postupku-o-kaosu-koji-nam-je-uzrokovao-taj-nezakom-pokrenuti-postupak/>, stanje 17. kolovoza 2020.

⁴⁸ Naert prijedloga ZID ZPK-a 15, str. 5.

⁴⁹ Vidi bilj. 29.

⁵⁰ Pavičić, op. cit. (bilj. 27), str. 69.

Prije svega, u vrijeme zaključenja konverzije potrošači su već bili upoznati s nepoštenim postupanjem banaka u odnosu na promjenljivu kamatnu stopu. Ne samo to, odredbe ugovora o kreditu u CHF koje su se odnosile na promjenljivu kamatnu stopu bile su već pravomoćno utvrđene ništetnim⁵¹ i dapače pojedini potrošači već su tada vodili sporove protiv banaka. Osim toga, protiv revizijske odluke Revt-249/2014-2 od 9. travnja 2015. bila je podnesena ustavna tužba, a postupak u povodu ustavne tužbe u vrijeme konverzije bio je u tijeku. Problem povlačenja tužbe, koji smo već iznijeli, pokazuje da su od tužbi odustali potrošači koji su proveli konverziju smatrajući da su njihovim dovođenjem u početnu poziciju obeštećeni. Osim toga, ciljevi koje Nacrt ZID ZPK-a 15 navodi kao ciljeve koji će se zakonskom intervencijom ostvariti jesu i rasterećenje pravosuđa i konačno (trajno) rješenje problema ugovora o kreditu u CHF. Ako je točno da je ZID ZPK-om 15 provedena konverzija samo kao gospodarski pojam, kakve bi to onda imalo neposredne veze s rasterećenjem pravosuđa i iznalaženjem trajnog rješenja?

Drugi pak misle da tvorci ZID ZPK-a nisu bili upoznati s terminom "konverzija" koji prema njihovim riječima ima svoj spomen u odredbi ZOO-a koja glasi ... te da pravni institut konverzije niti odgovara pojmu koji određuje ZID ZPK 15 niti ga je moguće primijeniti na konkretnu situaciju s CHF kreditima.⁵² Ovakav pristup odgovara sljedećem argumentu koji Vrhovni sud iznosi, a to je da je ZID ZPK-om 15 konverzija provedena prema posebnom uređenju, novoj pravnoj osnovi, na koje se ne primjenjuju pravila općeg uređenja ZOO-a. Više je nego jasno da je riječ o intervenciji zakonodavca u privatnopravni odnos, odnos ugovornih strana u okviru kojeg su banke bile dužne potrošačima ponuditi konverziju, dok su potrošači imali mogućnost izbora. Tome se pak zamjera da je izostalo jedno povezano i široko sagledavanje problema konverzije i situacije koja je općenito i individualno prethodila toj zakonskoj intervenciji i sklapanju novih ugovora.⁵³

⁵¹ Odluka Visokog trgovačkog suda Pž-7129/2013-4 od 13. lipnja 2014.

⁵² Jelinić, Zvonimir, Ugovorni odnosi kreditora i dužnika nakon odluke Vrhovnog suda u predmetu Gos-1/2019-36 - imaju li potrošači koji su proveli konverziju pravo na obeštećenje, str. 5, file:///C:/Users/Admin/Downloads/ugovorni-odnosi-kreditora-i-duznika-nakon-odluke-vrhovnog-suda-u-predmetu-gos-1-2019-36-imaju-li-potrosaci-koji-su-proveli-konverziju-pravo-na-obeštećenje%20(v1).pdf, stanje 17. kolovoza 2020., str. 5.

⁵³ Cf. ibid., str. 7.

Čak i od
Vrhovni sud iz
be prema kojim
nisu mogli znat
valume klauzul
u i banke su bil
pokrenule arbit
teskoj ekonomis
rije od potrošač
ma obeštećenje
konverzije ne is
koji je predvide
sami po sebi ne
odnos dolista i d
dogoditi neke ne
potrošaču ponac
kreditu (čl. 19.e)
podnošenje kon
nije provedena u
i određene meha
izvješća banaka
Konačno, pri
metu C-118/17 D
o čijoj se primjen
nalo i konverzije
da su potrošači p
zaključni ugovor
terencije i njezin
u svakom slučaju
ugovorom u CHF
zbog toga nastale
Pravno shvate
ugovora o konver
uga proizlaze oči
neovisno o načinu
rma u pravila je

potrošači su već bili upoznati promjenljivu kamatnu stopu CHF koje su se odnosile na način utvrđene ništetnim⁵¹ tužbe protiv banaka. Osim toga, od 9. travnja 2015. bila je podneta ustavna tužba u vrijeme koje je tužba, koji smo već iznijeli, u vrijeme konverzije, a tužba je provela konverziju smatrajući poziciju obeštećen. Osim toga, o čijemu će se zakonodavac pravosuđa i konačno (trajno) odlučiti. Ako je točno da je ZID ZPK podarški pojam, kakve bi pravosuđa i iznalaženjem

bili upoznati s terminom i njegov spomen u odredbi koja nije odgovara pojmu konverzije niti odnosi na konkretnu situaciju sljedećem argumentu čl. 15 konverzija provedena na osnovi, na koje se ne prijavilo nego jasno da je riječ o konverziji, odnosno odnos ugovornih strana ponuditi konverziju, dok se tako zamjera da je izostalo spomenuti konverzije i situacije koja je bila predmetom intervenciji i sklapanju

lipnja 2014.

nakon odluke Vrhovnog suda u predmetu o konverziji pravo na obeštećenje, str. 5, čl. 15 ZPK-a nakon odluke vrhovnog suda o konverziji pravo na obešte-

Čak i u odnosu na pobudu za zaključenje ugovora o konverziji za koju Vrhovni sud iznosi stajalište da je irelevantna, postoje općenito primjedbe prema kojima potrošači u momentu zaključenja ugovora o konverziji nisu mogli znati da će doći do kasnijeg pravomoćnog utvrđenja ništetnosti valutne klauzule u CHF (vjerojatno to nije mogao znati ni zakonodavac, a i banke su bile time pogođene, zbog čega su i podnijele ustavnu tužbu, pokrenule arbitražni postupak), da su konverziju prihvatili jer su se našli u teškoj ekonomskoj situaciji itd. Ipak, unatoč širokoj prihvaćenosti konverzije od potrošača, postoji udio onih koji konverziju nisu prihvatili i kojima obeštećenje (za sada) nitko ne osporava. Neki čak smatraju da prihvatanje konverzije ne isključuje obeštećenje jer način izračuna konverzije kredita koji je predviđen ZID ZPK-om predstavlja samo metodološki okvir koji sam po sebi ne jamči da je do obeštećenja u odnosu na raniji ugovorni odnos doista i došlo ili da se u samom postupku konverzije nisu mogle dogoditi neke nepravilnosti.⁵⁴ S tim u vezi treba reći da su banke svakom potrošaču ponaosob slale prijedloge novog ili izmijenjenog ugovora o kreditu (čl. 19.e) te da i sam Vrhovni sud sugerira da se pravni interes za podnošenje kondemnatorne tužbe ne bi mogao isključiti ako konverzija nije provedena u skladu sa zakonom. Osim toga ZID ZPK 15 predvidio je i određene mehanizme kontrole postupanja banaka (npr. čl. 19.i o slanju izvješća banaka Ministarstvu financija).

Konačno, prema Vrhovnom sudu distinkcija između presude u predmetu C-118/17 Dunai protiv Erste Bank Hungary Zrt od 14. ožujka 2019., o čijoj se primjenjivosti na slučaj Franak u Hrvatskoj neprestano spekuliralo i konverzije provedene prema ZID ZPK-u 15, svodi se na zaključak da su potrošači prema ZID ZPK-u 15 imali mogućnost odabrati hoće li zaključiti ugovor o konverziji ili ne, za razliku od izravne zakonske intervencije i njezinih učinaka koji su predmet odluke u slučaju Dunai, što u svakom slučaju čini različitim metodu kojom su se problemi u svezi s ugovorom u CHF rješavali, a shodno tome i pravne posljedice koje su zbog toga nastale.

Pravno shvaćanje koje je Vrhovni sud zauzeo u pogledu valjanosti ugovora o konverziji provedenoj prema ZID ZPK-u 15 i argumenti koji iz toga proizlaze očigledno se tumače na prilično različite načine. Međutim, neovisno o načinu interpretacije pojedinih argumenata, svim interpretatorima u pravilu je zajedničko da smatraju da bez obzira na valjanost ugo-

⁵⁴ Ibid.

vora o konverziji ili zbog ništetnosti prvotnog ugovora (dvojbeno i pitanje djelomične ili potpune ništetnosti), a kasnije i posljedičnoj ništetnosti ugovora o konverziji potrošači imaju pravo na obeštećenje.³⁵

5. NAKON OGLEDNOG POSTUPKA...

Burne rasprave vođene nakon donošenja odluke donesene u oglednom postupku i niz događaja i pokrenutih postupaka koji su nakon toga uslijedili nisu ni najmanje doprinijeli razrješenju pravnih problema iz slučaja Franak. Unatoč svemu, čini se da je ponovo potrebno upozoriti na smisao koji ogledni postupak ima, koji je radi toga smisla zakonodavac uveo i neodgovornosti zbog postupanja protivno obvezujućem učinku te odluke. Kako naime objasniti prosječnom građaninu da odluku o nekom važnom pitanju donese najviši nacionalni sud, da je zakonom propisan njezin obvezujući učinak, ali da nižestupanjski sudovi ne postupaju u skladu s time, jer oni smatraju da ih ta odluka ne obvezuje ili da se to ne slaže s njihovim vlastitim shvaćanjem? Zbog toga ćemo u ovom dijelu rada analizirati vezujući učinak odluke donesene u oglednom postupku i drugih događaja koji su uslijedili nakon što je ona donesena.

5.1. VEZUJUĆI UČINAK ODLUKE DONESENE U OGLEDNOM POSTUPKU

Smisao oglednog postupka, odnosno općenito njegova svrha i cilj određeni su time da će prvostupanjski sud, kada uoči da je riječ o nekom (važnom) pravnom pitanju, koje se učestalo pojavljuje i ponavlja u postupcima koje vodi, predložiti Vrhovnom sudu da ga riješi kako bi se to rješenje primjenjivalo u svim nastavljenim postupcima (neovisno o tome

³⁵ Primjerice više radova Marine Cvitko Tomić koja smatra da je ugovor o konverziji ništetan, a koja je (kako se to u medijima interpretira) pokrenula postupak pred Općinskim sudom u Pazinu. Pravno posljedično sukladno tome, zaključak koji se iz njezinih radova izvodi jest da potrošači imaju pravo na obeštećenje. Prije donošenja odluke u oglednom postupku - Jesu li sporazumi o konverziji ugovora u kreditu u švicarskim francima ništetni? <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-središtu/40315>, stanje 18. kolovoza 2020.

Nakon oglednog postupka nedostatak transparentnosti ništetnosti valutne klauzule CHU prilikom sklapanja sporazuma o konverziji temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, br. 102/15). <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-središtu/42009>, stanje 18. kolovoza 2020.

sto to znači
nog postupka
instituta u je
ranja.³⁶ Neov
normativno v
ce nakon don
ske sud u nas
svakom prosj
kvim slučajev
normu i njezi
shvaćanju odr
tom pravnom
je u odluci izr
kamenčić u op
Samo da p
rješavanje prav
ga važnim sam
panjskim sudov
većava pravna
odluke o postar
na sudenje u ra
niti smanjuje o
predmetima, zbi
sudske prakse si

³⁶ Nije teško od
ampla koji su se zbog
postupke koji nisu pre
prosmoti ne t on koji
http://udrugat
ad/pokrenuto-postupka
³⁷ Tako se na Facebooku
17. srpnja 2019. iznosi
na primjerke u tužbu str
povodno Vlada RH u
nastavi i na postupke
svojim smatranje uskla pri
<http://www.vrh.hr>

ovora (dvojbena i pitanje sljedećoj ništetnosti ugovora).⁵⁵

STUPKA...

Odluke donesene u oglednom postupku koji su nakon toga u pravnih problema iz službeno potrebno upozoriti na toga smisla zakonodavac no obvezujućem učinku te članinu da odluku o nekom slučaju je zakonom propisan i sudovi ne postupaju u skladu s odlucima ili da se to ne slaže s onim u ovom dijelu rada analize oglednom postupku i drugih postupaka.

ODLUKE DONESENE U OGLEDNOM POSTUPKU

U ovom poglavlju ćemo se baviti prvenito njegovom svrhu i cilju, ali i da uoči da je riječ o nekom postupku koji se pojavljuje i ponavlja u pravnim postupcima (neovisno o tome

što to značilo).⁵⁶ Zanimljivo je da su se trenutni najveći protivnici oglednog postupka, pojedine udruge potrošača,⁵⁷ u vremenu oblikovanja toga instituta u javnosti prezentirali svojim uspjesima prilikom njegova kreiranja.⁵⁸ Neovisno o tome je li to bila ili ne njihova ideja (koja je pravno i normativno vrlo neprecizna), ključno je da čl. 502.n ZPP-a propisuje da će nakon donošenja pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske sud u nastavljenim postupcima biti vezan tim pravnim shvaćanjem. I svakom prosječnom laiku, a ne educiranom sucu, osobi koja postupuje u takvim slučajevima, trebalo bi biti jasno da su dužni (s obzirom na zakonsku formu i njezin sadržaj) postupati u skladu s onim što je u tom pravnom shvaćanju određeno, čak i dalje od toga, u skladu s argumentima koji su u tom pravnom shvaćanju izneseni ako oni služe pojašnjenju shvaćanja koje je u odluci izraženo. Ipak, uočavamo da tome nije tako, što je još jedan element u općoj pravnoj nesigurnosti s kojom živimo.

Samo da podsjetimo, u odluci Vrhovnog suda da dopusti prijedlog za rješavanje pravnog pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava i ocijeni da važnim sam Vrhovni sud naveo je da taj postupak omogućuje prvostupnim sudovima da brže i lakše donose svoje odluke, da se njime povećava pravna sigurnost, jer neće biti moguće da se njime povećava pravna sigurnost, jer neće biti moguće da sudovi donose različite odluke o postavljenom pravnom pitanju, strankama se omogućava pravo na suđenje u razumnom roku, uz manje troškove postupka i, u krajnjoj liniji, smanjuje opterećenost Vrhovnog suda Republike Hrvatske istovrsnim predmetima, zbog čega više neće biti potrebe za ujednačavanjem različite pravne prakse sudova nižeg stupnja.⁵⁹

Nije jasno odnose li se nastavljeni postupci kako ih ZPP u čl. 502.n određuje samo na postupke koji su se zbog pokretanja i odlučivanja u oglednom postupku prekinuli ili obuhvaća i one postupke koji nisu prekinuti, jer se zapravo nastaviti mogu samo postupci koji su prije toga bili pokrenuti, ne i oni koji su bili u tijeku.

<https://udrugafanak.hr/o-oglednom-postupku-o-kaosu-koji-nam-je-uzrokovao-taj-nezakoniti-pokrenuti-postupak/>, stanje 18. kolovoza 2020.

Iako se na Facebook stranici tadašnje Snage - stranke narodnog i građanskog aktivizma od 2019. iznosi da je *Vlada RH prihvatila naš prijedlog da se ogledni postupak primjenjuje i u postupcima u tijeku, što nije bilo predviđeno u konačnome prijedlogu izmjena Zakona o parničnom postupku. Vlada RH je prijedlog modificirala i uskladila na način da će se ogledni postupak primjenjivati i na postupke u tijeku u kojima nije zaključen prethodni postupak!* <https://www.facebook.com/SnagaHrvatska/posts/877465379256587/>, stanje 18. kolovoza 2020.

<http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pepid=560>, stanje 18. kolovoza 2020.

5.2. USTAVNOST NAVODNO NEZAKONITO POKRENUTOG OGLEDNOG POSTUPKA

S obzirom na to da sadržaj pravnog shvaćanja Vrhovnog suda iz oglednog postupka i doseg njegovih učinaka nisu bili prihvaćeni od svih sudionika u slučaju Franak, iz redova udruge potrošača najavljeno je pokretanje postupka pred Ustavnim sudom RH. Osim što je potrošačima ponuđen i ogledni obrazac ustavne tužbe koju je trebalo podnijeti Ustavnom sudu s unaprijed određenim sadržajem,⁶⁰ uspjeh te tužbe u potpunosti je izostao. Ustavni sud oglasio se nenadležnim za odlučivanje jer osporeno rješenje ne predstavlja pojedinačni akt u smislu članka 62. stavka 1. UZUS-a⁶¹ protiv kojeg bi Ustavni sud bio nadležan pružiti ustavnosudsku zaštitu. Time je Ustavni sud RH jasno izrazio svoj stav da u povodu podnesenih ustavnih tužbi nije spreman odlučivati o rješenju Vrhovnog suda RH donesenog u povodu oglednog postupka jer se ne radi o pojedinačnom aktu u smislu članka 62. stavka 1. UZUS-a.⁶²

5.3. POKRETANJE POSTUPKA ZBOG POVREDE PRAVA EU-a PROTIV REPUBLIKE HRVATSKE

Već 26. svibnja Udruga Franak poduzela je nove aktivnosti - nakon ustavne tužbe, Republika Hrvatska prijavljena je Europskoj komisiji zbog povrede prava EU-a. U prijavi koju je podnijela Europskoj komisiji Udruga Franak poziva se na povrede čl. 4. i 19. Ugovora o Europskoj uniji i čl. 267.

⁶⁰ <https://udrugafanak.hr/wp-content/uploads/2020/04/Ustavna-tuzba-ogledni-obrazac-U.pdf>, stanje 18. kolovoza 2020. Ustavnu tužbu podnosiitelj(i) podnosi protiv odluke Vrhovnog suda RH, poslovni broj Gos-1/2019-36 od 4.3.2020., koja odluka je objavljena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova 10.3.2020., a sve zato što su navedenom odlukom podnosiitelju povrijeđena ustavna prava i to: - pravo vlasništva podnosiitelja, čl. 48. i 50. Ustava RH - ustavno pravo jednakosti pred zakonom, čl. 14. st. 2. Ustava RH, povezano s povredom prava vlasništva podnosiitelja, zaštićeno čl. 48. i 50. Ustava RH i čl. 29. Ustava RH, - pravo na pošteno suđenje, čl. 29. Ustava RH, zaselo i povezano s čl. 145. Ustava RH.

⁶¹ Prema članku 62. stavku 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (Narodne novine, br. 99/94 29/02, 49/02), u daljnjem tekstu UZUS, svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima, obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

⁶² Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske U-III-1241/2020 od 8. svibnja 2020., <https://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/IOdluka.xsp?action=openDocument&documentId=C125700361CE54C1258559003419B4>, stanje 18. kolovoza 2020.

POKRENUTOG

vnog suda iz ogled-
čeni od svih sudio-
djeno je pokretanje
osačima ponuđen i
Ustavnom sudu s
punosti je izostao.
osporeno rješenje
a I. UZUS-a⁶¹ pro-
didsku zaštitu. Time
rodnosenih ustavnih
da RH donesenog u
snom aktu u smislu

UDE PRAVA EU-a
KE

e aktivnosti - nakon
opskoj komisiji zbog
skoje komisiji Udruga
opskoj uniji i čl. 267.

ruzba-ogledni-obrazac-UF,
rotiv odluke Vrhovnog suda
a na mrežnoj stranici e-ogla-
rositelju povrijeđena ustavna
lavno pravo jednakosti pred
štva podnositelja, zaštićeno
el. 29. Ustava RH, zasebno

(Narodne novine, br. 99/99,
nom sudu ustavnu tužbu ako
ee lokalne i područne (regio-
lučeno o njegovim pravima i
udsko pravo ili temeljna slo-
alnu i područnu (regionalnu)

0 od 8. svibnja 2020., [https://
&documentId=C12570D300](https://&documentId=C12570D300)

i čl. 288. Ugovora o funkcioniranju Europske unije⁶³ s prijedlogom za po-
kretanje postupka protiv Republike Hrvatske pred Sudom Europske unije,
a tu je povredu učinio Vrhovni sud Republike Hrvatske jer je kao sud za-
dijne instancije u državi članici u tumačenju prava EU-a bio dužan uputiti
to pitanje Sudu EU-a.⁶⁴ Čini se da je ključno za prosudbu ovoga pitanja je
li Vrhovni sud primjenjivao nacionalno pravo (u oglednom postupku odlu-
čivalo se o pitanju valjanosti ugovora o konverziji prema ZID ZPK-a) ili
pravo EU-a. Početkom kolovoza obaviješteni smo da je Europska komisija
zaprimala prijavu te da su poduzete određene istražne radnje.⁶⁵ Zanimlji-
vo je da aktivnu legitimaciju za pokretanje postupka zbog povrede prava
EU-a sukladno čl. 258. UFEU-a ima Komisija, odnosno prema čl. 259.
UFEU-a druga država članica. Međutim, moguće je da u povodu pritužbi
građana, pravnih osoba, pa i udruga potrošača odluči provesti određene
istražne radnje, nakon kojih će odlučiti o daljnjem tijeku postupka, ako do
pokretanja postupka uopće dođe. Tako prema čl. 258. UFEU-a ako sma-
tra da neka država članica nije ispunila neku obvezu temeljem Ugovora,
Komisija o tom predmetu, nakon što je dotičnoj državi dala priliku da se
očituje, daje obrazloženo mišljenje. Ako dotična država ne postupi u skla-
du s mišljenjem u roku koji odredi Komisija, Komisija taj predmet može
uputiti Sudu Europske unije.

Prema podacima objavljenim u povodu petogodišnjeg članstva Repub-
like Hrvatske u Europskoj uniji, od desetak obrazloženih mišljenja koje je
Komisija uputila Hrvatskoj četiri su brisana, a dva su još bila u tijeku. Naj-
češće povrede RH odnose se na neimplementiranje direktiva u nacionalno
zakonodavstvo, čime se krši načelo lojalne suradnje.⁶⁶

⁶³ Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, *SL EU C 202/2016.*, u daljnjem tekstu: UEU i UFEU.

⁶⁴ <https://udrugafanak.hr/wp-content/uploads/2020/06/EK-PRIJAVA-RH-OGLEDNI-VSRH.pdf>, stanje 18. kolovoza 2020.

⁶⁵ <https://udrugafanak.hr/europska-komisija-pokrenula-je-na-temelju-prijave-udruga-frank-istrasne-radnje-protiv-republike-hrvatske/>, stanje 18. kolovoza 2020.

⁶⁶ Od trideset različitih povreda i dvadeset i dva obrazložena mišljenja, prema priopćenjima Europske komisije, proizlazi da je RH uputila Sudu pitanje deset puta, najviše postupaka upućeno je iz područja mobilnosti i prometa (3) i financijske stabilnosti, financijskih usluga i unije tržišta kapitala (3). Međutim, u konačnici su od tih deset pokrenuta samo četiri postupka, od kojih su dva završila brisanjem nakon što je RH nakon pokretanja postupka ispravila pogreške u primjeni prava, a dva su još u tijeku. Opširnije vidi Đuić, Dunja; Petrašević, Tunjica, *Pet godine primjene prava Europske unije - analiza postupaka zbog povrede prava Europske unije pokrenutih protiv Republike Hrvatske i prethodnih pitanja hrvatskih sudova*, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, vol. X, 1/2019., str. 65-95.

5.4. NOVE ODLUKE SUDA EU-a C-81/19 I C-452/18

5.4.1. Odluka Suda EU-a C-81/19

Odluka Suda EU-a u predmetu C-81/19 NG, OH protiv Banca Transilvania SA od 19. ožujka 2020. donesena je u povodu zahtjeva za prethodnu odluku Žalbenog suda u Cluju, Rumunjska, a ticala se primjene odredbe čl. 1. st. 2. Direktive Vijeća 93/13/EEZ o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima⁶⁷ koja propisuje da ugovorne odredbe koje su odraz obveznih zakonskih ili regulatornih odredaba ili načela međunarodnih konvencija u kojima su države članice ili Zajednica stranke, posebno u području prijevoza, ne podliježu odredbama ove Direktive. Riječ je o tome da su NG i OH nakon što su sklopili ugovor o kreditu s Bancom Transilvania 2006. prema kojem im je banka pozajmila određeni iznos rumunjskih leja (RON), 2008. zaključili drugi ugovor o kreditu, koji je bio namijenjen refinanciranju prvotnog ugovora i izražen u švicarskim francima. 2017. su NG i OH podnijeli tužbu protiv Banca Transilvania Specijaliziranom sudu u Cluju zahtijevajući da se utvrdi nepoštenost dijela ugovora o refinanciranju koji je predviđao da iako plaćanje treba izvršiti u valuti u kojoj je ugovor izražen, korisnici kredita mogu od banke zatražiti da kredit bude izražen u novoj valuti, ali banke tom zahtjevu nisu dužne udovoljiti. Osim toga, pozvali su se na to da ih banka tijekom pregovora i sklapanja ugovora nije obavijestila o riziku konverzije prvotnog ugovora u stranu valutu te da odredba o povratu u stranoj valuti stvara neravnotežu na njihovu štetu, s obzirom na to da su oni jedini koji snose rizik promjene tečaja.

Žalbeni sud u Cluju pitao je Sud primjenjuje li se Direktiva 93/13 o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima na ugovornu odredbu o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo, ali koja odražava pravilo, koje se, u skladu s nacionalnim pravom, primjenjuje između ugovornih stranaka, ako u tom pogledu nisu utvrđena nikakva drugačija rješenja. Sud je, polazeći od sadržaja čl. 1. st. 2. Direktive 93/13, utvrdio da se ona neće primjenjivati ako su ispunjene dvije pretpostavke - da ugovorna odredba odražava zakonsku ili regulatornu odredbu i da je ona prisilne naravi. S tim u vezi Sud je utvrdio da okolnost da se od dispozitivne nacionalne odredbe može odstupiti nije relevantna za pitanje isključenosti ugovorne odredbe koja odražava takvu odredbu. Osim toga, ni činjenica da se o ugovornoj odredbi

⁶⁷ Direktiva 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (OJ L 95).

koja odražava
no pregovara
Direktive. K
uvjetima u p
kojoj se nije
skladu s nac
u tom pogledu

Naravno,
matenja o tom
na koji meim
zakonske odre
a tako nije ni
odredbu) od čit
zasebno pitanje
na određenu st
trouit da se nave
ZPK-a jer su on
ugovora ne pos
je stav da je to
zbog toga što se
obveznih samo

Druga se o
koga je uputio P
povodu postupa
podno tužbu za
stoji u ugovora
ustojiti da je ni
stava. Banka je u
zatezima od suđa
ugovora također b
Prvoanupisanja i

Pravna šteta
Pravna šteta
Pravna šteta
Pravna šteta
Pravna šteta

C-452/18

1/19

OH protiv Banca Transilvane zahtjeva za prekid ugovora, a ticala se primjene odredbe o nepoštenim uvjetima ugovorne odredbe koje su se odnose na načela međunarodnog prava i načela međunarodnog javnog prava, posebno u pogledu Direktive. Riječ je o tome da se odnosi na sporazum s Bancom Transilvanije o iznos rumunjskih forintâ, koji je bio namijenjen za pokrivanje francima. 2017. su oni odlučili u Specijaliziranom sudu za zahtjev za ugovor o refinanciranju u valuti u kojoj je tražili da kredit bude odobren i sklopanje ugovora u stranu valutu te da se odnosi na njihovu štetu, s obzirom na primjenu tečaja.

U ovom slučaju je li se Direktiva 93/13 odnosi na ugovornu odredbu koja odražava pravilo, koje se, u skladu s ugovornim strankama, ako se riješenja. Sud je, polazeći od toga da se ona neće primjenjivati na ugovornu odredbu odražava prilične naravi. S tim u vezi, nacionalne odredbe može biti da se o ugovornoj odredbi

uvjetima u potrošačkim ugovorima

koja odražava pretpostavke iz čl. 1. st. 1. Direktive 93/13 nije pojedinačno pregovaralo nema utjecaja na njezino isključenje iz područja primjene Direktive. Konačno, Sud je utvrdio da se Direktiva 93/13 o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima ne primjenjuje na ugovornu odredbu o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo, ali koja odražava pravilo koje se, u skladu s nacionalnim pravom, primjenjuje između ugovornih stranaka ako u tom pogledu nisu utvrđena nikakva drukčija pravila.

Naravno, odmah po objavljanju ove odluke nastala su različita tumačenja o tome može li se ta odluka primijeniti na hrvatske potrošače i na koji način. Tako neki autori drže da treba razlikovati pitanje poštenosti zakonske odredbe koja ne ulazi u područje primjene Direktive 93/13 (*op. cit.*) iako nije riječ primarno o poštenosti, već o polju primjene zakonskih odredbi) od činjenica da je njezina primjenjivost na situaciju koju uređuje zasebno pitanje, odnosno da bi se određena zakonska odredba primijenila na određenu situaciju, ta situacija mora postojati.⁶⁸ Drugim riječima, smatraju da se navedena odluka ne može primijeniti na zakonske odredbe ZID ZPK-a jer su one uređivale nepostojeći sadržaj, odnosno predmet prvotnog ugovora ne postoji, pa tako ni predmet konverzije. Suprotno tome, izražen je stav da je to još jedan od argumenata da se na navedenu situaciju upravo zbog toga što su ugovorne odredbe odraz obveznih zakonskih odredba, ali obveznih samo na strani banaka, Direktiva ne primjenjuje.⁶⁹

5.4.2. Presuda Suda EU-a C-452/18

Druga se odluka Suda EU-a odnosi na zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Prvostupanijski i istražni sud br. 3. u Teruelu u Španjolskoj u okviru postupka XZ protiv Ibercaya Banco SA. Riječ je o tome da je XZ podnio tužbu zahtijevajući da se utvrdi da je odredba o najnižoj kamatnoj stopi iz ugovora o hipotekarnom zajmu nepoštena, da se naloži kreditnoj instituciji da je ukloni i vrati iznose koje je na temelju odredbe neosnovano zadržala. Banka je u odgovoru na tužbu istaknula odredbe ugovora o obnovi i tražila od suda da pojasni u kojoj su mjeri pravni akti kojima se mijenja odgovor također kontaminirani tom odredbom i zato neobvezujući. Iako je Prvostupanijski i istražni sud br. 3. iz Teruela postavio više pitanja, pažnju

⁶⁸ Cvitko Tomić, Marina, Primjenjivost odluka Suda EU-a na sporazume o konverziji (C-452/18), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/a-sredistu/42240>, stanje 10. kolovoza 2020.

⁶⁹ <https://www.portal.hr/biznis/clanak/i-duznici-i-bankari-ovoga-su-tjedna-dobili-po-jednu-odluku-suda-eu-koja-im-ido-na-ruku-sto-ee-to-znaciti-u-praksi-foto-20200710>, stanje 20. kolovoza 2020.

ćemo posvetiti onima na koje se potrošači u Hrvatskoj najviše referiraju, a to je ono prema kojem im sukladno toj odluci i unatoč provedenoj konverziji pripada pravo na obeštećenje. No je li tome uistinu tako?

U okviru prvog pitanja koje je postavljeno radi se o primjeni čl. 6. st. 1. Direktive 93/13, odnosno polazištu za njegovu primjenu, prema kojem se ugovorna odredba koja je proglašena nepoštenom valja smatrati kao da nikada nije postojala, tako da ne može imati učinak na potrošača. Posljedično, na nacionalnom je sudu da izuzme od primjene nepoštene odredbe kako one ne bi imale obvezujuće učinke na potrošača, osim ako se potrošač tome protivi. U skladu s tim je na prvo pitanje odgovoreno da se čl. 6. st. 1. Direktive treba tumačiti tako da mu se ne protivi mogućnost da se odredba ugovora koji su sklopili prodavatelj robe ili pružatelj usluga i potrošač, a za koju se u sudskom postupku može utvrditi da je nepoštena, valjano bude predmet ugovora o obnovi između toga prodavatelja robe ili pružatelja usluga i toga potrošača, kojim se potomji odriče učinaka do kojih bi dovelo proglašavanje te odredbe nepoštenom, pod uvjetom da je to odricanje rezultat slobodnog i informiranog pristanka potrošača, što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Primijenimo li to na potrošače u Hrvatskoj, potrošači su se prihvaćanjem konverzije odrekli učinaka nepoštene ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi koja je kao takva bila utvrđena već odlukom Visokog trgovačkog suda Pž-7129/2013-4 od 13. lipnja 2014. u postupku kolektivne pravne zaštite, i postojala u prvotnom ugovoru o kreditu, što je rezultat slobodnog (jer su imali mogućnost prihvatiti ili ne prihvatiti konverziju) i informiranog pristanka (informacije o modalitetima ponuđene su dostavom novog ugovora). Slijedom navedenog, odricanje od učinaka nepoštene odredbe prvotnog ugovora bio je rezultat slobodnog i informiranog pristanka potrošača, što je nacionalni sud do sada u nizu slučajeva i provjeravao.

5.5. REVIZIJSKA ODLUKA VRHOVNOG SUDA REV-18/2018-2

Nakon problema neujednačene sudske prakse neposredno nakon donošenja odluke Vrhovnog suda u ogleđnom postupku⁷⁰ bilo je razvidno da su općinski i županijski sudovi, pa čak i isti sudovi, različito o tome o kojim se vijećima radi, u sporovima koji su se ticali potraživanja iz ugovora

⁷⁰ Maganić, Aleksandra, Neujednačena sudska praksa nakon prvog ogleđnog postupka, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/41748>, stanje 18. kolovoza 2020.

o kreditu u G
sud, sam na
fencijalne re
sudeње drug
znu prihvatiti
skog suda od
shvaćanje u
pobijanju odl
godilo, iako
opet odnuga l
u novoj reviz
verziji ne isk
osnovnog ugo
potpuno nevj
Javniog suda
U reviziji
presuda Zupa
te je predmet
Vrhovni sud d

Ital
https://udr
i temeljnog ugov
kolovoza 2020.
https://udr
vizi 2020

* Pristupanje
odredbe ugovora o
o drugostupanjskom
presuda na način da

Prema čl. 3
izvadio pravno na
postoji da bira izn
ako ustanovi da je z
no utako zbog toga
za pravilnu primjen
te odredbe te prihva
županijskog suda
reviziji drugom suc
U analiziranoj revizij
je ustanovljeno da zbog
različitih razloga nije
izvadio na ponovno st

koj najviše referiraju, a toč provedenoj konverziji tako?

radi se o primjeni čl. 6. u primjenu, prema ko-
poštenom valja smatrati
ni učinak na potrošača.
od primjene nepoštene
na potrošača, osim ako
o pitanje odgovoreno da
se ne protivi mogućnost
robe ili pružatelj usluga
utvrditi da je nepoštena,
oga prodavatelja robe ili
ni odriče učinaka do ko-
m, pod uvjetom da je to
anka potrošača, što je na

potrošači su se prihva-
govorne odredbe o pro-
a utvrđena već odlukom
lipnja 2014. u postupku
ugovoru o kreditu, što je
biti ili ne prihvatiti kon-
modalitetima ponuđene
og. odricanje od učinaka
tlat slobodnog i informi-
o sada u nizu slučajeva i

SUDA REV-18/2018-2

se neposredno nakon do-
pku⁷⁰ bilo je razvidno da
vi, različito o tome o ko-
i potraživanja iz ugovora

akon prvog oglednog postupka,
voza 2020.

o kreditu u CHF sudili na posve različit način. Činilo se da bi se Vrhovni sud, sam, nakon stajališta koja je iznio u toj svojoj odluci, u povodu potencijalne revizije po dopuštenju u kojoj bi se stranka pozvala na različito suđenje drugostupanjskih sudova, suočio s analiziranom situacijom i reviziju prihvatio jer je riječ o pravnom pitanju o kojem odluka drugostupanjskog suda odstupa od prakse revizijskog suda (suda koji je zauzeo pravno shvaćanje u oglednom postupku) te da bi s tim u vezi reviziju prihvatio i pobijanu odluku drugostupanjskog suda preinačio.⁷¹ Ipak, to se nije dogodilo, iako još uvijek nije sigurno da se neće dogoditi. Tako je nedavno opet udruga Franak najprije objavila informaciju o tome da je Vrhovni sud u novoj revizijskoj odluci iznio stajalište prema kojem sporazum o konverziji ne isključuje mogućnost utvrđivanja ništetnim pojedinih odredbi osnovnog ugovora, što je, nakon odluke iz oglednog spora, zvučalo gotovo potpuno nevjerojatno,⁷² a potom je objavljena i sama revizijska odluka Vrhovnog suda Rev-18/2018-2, donesena još 26. svibnja 2020.⁷³

U revizijskoj odluci, kojom je prihvaćena revizija tužitelja i ukinuta presuda Županijskog suda u Osijeku Gž-46/2017-2 od 28. rujna 2017.⁷⁴ te je predmet vraćen drugostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje,⁷⁵ Vrhovni sud utvrdio je da je osnovan prigovor pogrešne primjene materi-

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ <https://udrugafanak.hr/sporazum-o-konverziji-nije-prepreka-za-utvrđivanje-ništetnosti-iz-temeljnog-ugovora-utvrđeno-je-to-novom-revizijom-vrhovnog-suda-rh-rev-182018/>, stanje 19. kolovoza 2020.

⁷² <https://udrugafanak.hr/wp-content/uploads/2020/08/8-VSRH-rev-18-18.pdf>, stanje 19. kolovoza 2020.

⁷³ Prvostupanjskom presudom prihvaćen je tužbeni zahtjev tužitelja i utvrđeno da su ništetne odredbe ugovora o kreditu u dijelu koji se odnosi na valutnu klauzulu i promjenljivu kamatnu stopu, a drugostupanjskom presudom prihvaćena je žalba tuženika u cijelosti i preinačena prvostupanjska presuda na način da je u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev tužitelja.

⁷⁴ Prema čl. 395. ZPP-a Vrhovni sud u slučaju kada smatra da je pogrešno primijenjeno materijalno pravno na koje se odnosi materijalno-pravno pitanje zbog kojeg je revizija dopuštena u poziciji da bira između toga da presudom prihvati reviziju i preinači pobijanu presudu (st. 1.) ili, ako ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno ili ako zbog toga drugostupanjski sud nije ocijenio žalbene razloge koji su od odlučnog značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, nesumnjivo će prihvatiti reviziju, ukinuti u cijelosti ili djelomično presudu prvostupanjskog i drugostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom sudu pojedincu odnosno vijeću prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda (st. 2.). U analiziranoj revizijskoj odluci Rev-18/2018-2 vijeće Vrhovnog suda koje je odlučivalo očigledno je smatralo da zbog pogrešnog pravnog stajališta drugostupanjski sud nije ocijenio u potpunosti žalbene razloge tuženika (čl. 392. st. 2. ZPP-a) zbog čega je pobijana odluka ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje drugostupanjskom sudu.

jalnog prava te da su pravna shvaćanja drugostupanjskog suda da se nakon sklapanja sporazuma o konverziji ne može više tražiti utvrđenje ništetnosti osnovnog ugovora pogrešna i u suprotnosti s već prihvaćenim shvaćanjima Vrhovnog suda. Osim toga, Vrhovni sud pozvao se na revizijsku odluku Rev-2868/2018-2 od 12. veljače 2019. u kojoj je izrazio svoje pravno shvaćanje da sama činjenica da su stranke sklopile sporazum o konverziji, kojim su odredbe osnovnog ugovora izmijenjene u pogledu valutne klauzule, kamatne stope i iznosa preostale neotplaćene glavnice kredita te je postignut sporazum o raspolaganju pretplatom, ne znači da je korisnik kredita izgubio pravni interes za utvrđenjem da su pojedine odredbe ugovora o kreditu ništetne.

Zamjećuje se da se Vrhovni sud prilikom pozivanja na utvrđenja iz postupka kolektivne pravne zaštite poziva na *pravomoćnu presudu Trgovačkog suda u Zagrebu broj P-1401/2012 od 4. srpnja 2013.* Ipak, neovisno o tome o kakvom je kontekstu riječ, odluka Trgovačkog suda u Zagrebu P-1401/2012 nikada nije postala pravomoćna, jer je protiv te presude izjavljena žalba, tako da je (bez obzira na njezin sadržaj koji nije bio potvrđujući u cijelosti) odluka koja se ticala te stvari postala pravomoćna danom donošenja drugostupanjske presude, tj. odlukom Visokog trgovačkog suda Pž-7129/2013-4 od 13. lipnja 2014., i to samo u dijelu koji se ticao ništetnosti promjenljive kamatne stope. U dijelu koji se ticao ništetnosti valutne klauzule odluka je postala pravomoćna tek odlukom Visokog trgovačkog suda Pž-6632/2017-10 od 14. lipnja 2018. Stoga, osim što se Vrhovni sud poziva na kvalitetu odluke koju ta odluka nikada nije stekla (pravomoćnost), u svojoj revizijskoj odluci Sud pogrešno navodi *da treba uzeti u obzir da je pravomoćnom presudom Trgovačkog suda u Zagrebu broj P-1401/2012 od 4. srpnja 2013. utvrđeno da su nepoštene i ništetne ugovorne odredbe ugovaranjem valute uz koju je vezana glavnica za CHF kao i ugovorna odredba kojim je određena promjenljiva kamatna stopa i koja se mijenjala jednostranom odlukom banaka, te je ta odluka u kolektivnom sporu temeljem odredbe čl. 502.c obvezujuća za sudove u pojedinačnim postupcima, odnosno sud je vezan za utvrđenja u kolektivnom sporu i dužan ih je primijeniti.* Kao što smo već utvrdili, druge odluke, a ne ta "pravomoćna" odluka na koju se Vrhovni sud poziva, postale su pravomoćne (odluke Visokog trgovačkog suda) i za individualne postupke počele proizvoditi vezujuće pravne učinke tek od njihove pravomoćnosti, u različito vrijeme - 2014. i 2018. Istu sintagmu Vrhovni sud koristi i u

odlom
presuc

Z

će ne

zajući

u okv

vao. S

znatn

suda,

je odl

dones

ku og

takav

(

lućiva

silo o

ovog

trano

pojav

stupk

kojih

kojer

koju

- odl

shva

ili su

sport

Vrbo

-

-

-

sudaci

Kontn

tome,

Katari

Meda

-

ve val

samoj

jednat

Zhorr

skog suda da se nakon
i utvrđenje ništetnosti
shvaćenim shvaćanju
se na revizijsku odluku
izrazio svoje pravno
porazum o konverziji,
pogledu valutne klau-
glavnice kredita te je
ači da je korisnik kre-
dine odredbe ugovora

vanja na utvrđenja iz
moćnu presudu Trgo-
pnja 2013. Ipak, ne-
t Trgovačkog suda u
ta, jer je protiv te pre-
sadržaj koji nije bio
postala pravomoćna
om Visokog trgovač-
samo u dijelu koji se
u koji se ticao ništet-
tek odlukom Visokog
8. Stoga, osim što se
ka nikada nije stekla
ešno navodi da treba
skog suda u Zagrebu
u nepoštene i ništet-
vezana glavnica za
umjenljiva kamatna
aka, te je ta odluka u
juća za sudove u po-
vđenja u kolektivnom
vrdili, druge odluke,
d poziva, postale su
individualne postupke
nave pravomoćnosti,
hovni sud koristi i u

odlomku nakon ranije iznesenog, ponovo se pozivajući na pravomoćnu presudu Trgovačkog suda u Zagrebu P-1401/2012 od 4. srpnja 2013.

Zanimljivo je da se Vrhovni sud, odnosno njegovo drugo vijeće, uopće ne dotiče postojanja odluke u oglednom postupku, koja također ima ve-
zujući učinak, i to prema čl. 502.n st. 1. ZPP-a za sve nastavljene postupke u okviru kojih se pojavilo pravno pitanje o kojem je Vrhovni sud odlučivao. Sukladno tome, doseg potencijalnih učinaka iz oglednog postupka znatno je veći od onih koji su određeni u pravnom shvaćanju Vrhovnog suda, odnosno njegovoj odluci koja se tiče samo konkretnog spora u kojem je odlučivao. S obzirom na vrijeme kada je analizirana revizijska odluka donesena (u svibnju), vijeće koje je odlučivalo moralo se pozvati na odluku oglednog postupka i ako je nije željelo primijeniti, navesti razloge za takav stav.

Ono što je zamjetno jest da je sastav vijeća Vrhovnog suda koje je odlučivalo o ovom pitanju potpuno drugačiji od sastava vijeća koje je donosilo odluku o oglednom postupku, što upućuje na činjenicu da je u pogledu ovog pravnog pitanja i sam Vrhovni sud podijeljen.⁷⁶ Normativno promatrano, mogućnost podijeljenosti u odnosu na pravna pitanja koja se mogu pojaviti pred Vrhovnim sudom pretpostavlja i sam Zakon o parničnom postupku. Tako je kao jedan od egzemplifikativno navedenih razloga zbog kojih će Vrhovni sud dopustiti reviziju - ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena (čl. 385.a ZPP-a), koju bi u konkretnom slučaju trebalo sagledati kao praksu Vrhovnog suda - odluke u oglednom postupku i odluke u povodu revizije, ako se pravna shvaćanja, odnosno sudska praksa Vrhovnog suda kao revizijskog suda ili suda koji odlučuje u povodu pravnog pitanja postavljenog u oglednom sporu razlikuju. Tako Bratković upozorava da je neujednačenost prakse Vrhovnog suda razlog više za intervenciju u pravnom sustavu.⁷⁷

⁷⁶ Odluku o oglednom postupku Gos-1/2019-36 donio je VSRH u vijeću sastavljenom od sudaca Renate Šantek, predsjednice vijeća, Željka Glušića, člana vijeća, i suca izvjestitelja Damira Kontreca, člana vijeća, Željka Pajalića, člana vijeća, i mr. sc. Igora Periša, člana vijeća. Suprotno tome, odluku u povodu revizije Rev-18/2018-2 donio je VSRH u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, predsjednice vijeća, dr. sc. Jadranka Juga, člana vijeća i suca izvjestitelja, Branka Medančića, člana vijeća, Gordane Jalšovečki, članice vijeća, i Slavka Pavkovića člana vijeća.

⁷⁷ Neujednačenost sudske prakse u vezi s nekim pravnim pitanjem može biti indikator njegove važnosti, zbog čega bi reviziju trebalo dopustiti. Uopće, ako je riječ o neujednačenosti prakse samoga Vrhovnog suda, njegova je intervencija indicirana u višem stupnju negoli u slučaju neujednačenosti sudske prakse nižih sudova. Bratković, Marko, Što je važno pravno pitanje u reviziji, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 68, br. 5-6, str. 862.

Moguće razrješenje ove pravne neujednačenosti u okvirima samog Vrhovnog suda *de lege lata* bilo bi da neko (treće?)⁷⁸ vijeće Vrhovnog suda dopusti reviziju u povodu prijedloga za dopuštenje revizije, u kojem će se podnositelj revizije pozivati na to da je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena (čl. 385.a st. 1. ZPP-a). Slično već ranijoj interpretaciji u okviru koje smo se pozvali na problematiku neujednačene prakse drugostupanjskih sudova, i u ovoj bi se situaciji moglo dogoditi da će Vrhovni sud, ako utvrdi da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo na koje se odnosi materijalnopravno pitanje zbog kojega je revizija dopuštena, presudom prihvatiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu (čl. 395. st. 1. ZPP-a).

Međutim, možemo se zapitati što bi se dogodilo ako bi drugostupanjski sud odbio postupiti onako kako je Vrhovni sud naložio da postupi (iako ga sukladno čl. 394.a ZPP-a vezuje pravno shvaćanje na kojemu se temelji rješenje revizijskog suda kojim je ukinuta pobijana drugostupanjska presuda) i ako bi se pozvao na odluku Vrhovnog suda iz oglednog postupka Gos-1/2019-36 i vezujući učinak te odluke, koja prema čl. 502.n određuje da je sud u nastavljenim postupcima vezan tim pravnim shvaćanjem? Naime, u vrijeme kada je drugostupanjski sud odlučivao o tom predmetu u povodu žalbe (Gž-46/2017-2 od 28. rujna 2017.) drugostupanjski sud nije se mogao pozvati na tu odluku, jer ona u to vrijeme nije bila ni donesena. Naime, s obzirom na to da se postupak u povodu revizije Vrhovnog suda pred drugostupanjskim sudom nastavlja tako da je drugostupanjski sud nakon ukidanja svoje odluke dužan donijeti novu odluku, mogao bi se (ako želi ostati pri stavu da je ZID ZPK 15 djelovao retroaktivno i doveo potrošača u poziciju u kojoj bi se on nalazio kao da ništetne ugovorne odredbe nije ni bilo) pozvati na odluku Vrhovnog suda donesenu u oglednom postupku jer je riječ o nastavljenom postupku, u kojem je on vezan pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda, ali onim donesenim u povodu oglednog postupka.

Očigledno, postojeća situacija ne doprinosi ujednačavanju sudske prakse i vrlo je dvojbeno kako će se spor potrošača i banaka na kraju riješiti. Ipak, *de lege ferenda* u Hrvatskoj bi se moglo razmisliti i o postojanju

⁷⁸ Nismo posve sigurni da je u slučaju podijeljenosti pravnih shvaćanja unutar pojedinih vijeća Vrhovnog suda osiguran mehanizam načina na koji bi se ta podijeljenost mogla osigurati. Ipak, smatramo da bi u slučaju da postoji takva podijeljenost vijeća Vrhovnog suda trebalo osigurati da o tome odlučuje vijeće u potpuno novom sastavu, dakle vijeće koje nije tangirano izraženim i podijeljenim shvaćanjima.

nekih sustavnih Vrhovnog suda Njemačke GVG-a propisana Senat für Zivilsenat für Strafsenate. sjednica i po je u pravnom pit vijeća, odluku ske predmete, piti od odluke građanske prec podijeljeni, odl

6.1

Što reći na između ugovornika? Nekoliko postupka kolektivne kasnije. Prije svega, to je stvarnost koja se njoj ne odgovara. Se da je primjerice ne zaštite, koji su nedostatku odgovornjavajući na taj način drugom zakonsko odluke prema potrošačima neaktivni se pozivaju koja im idu u prilogne skupine. Osim u javnom pravnom i u

⁷⁹ Gerichtsverfassungsgesetz v 10, 7. 2021

racenosti u okvirima samog
 (reč?)⁷⁹ vijeće Vrhovnog suda
 benje revizije, u kojem će se
 pravnom pitanju o kojem
 ma (čl. 385.a st. 1. ZPP-a).
 mo se pozvali na problema-
 tova, i u ovoj bi se situaciji
 ba je pogrešno primijenjeno
 pravno pitanje zbog koje-
 viziju i preinačiti pobijanu

nelilo ako bi drugostupanjski
 ud naložio da postupi (iako
 lanje na kojemu se temelji
 ana drugostupanjska pre-
 tuda iz oglednog postupka
 prema čl. 502.n određuje
 javnim shvaćanjem? Nai-
 vao o tom predmetu u po-
 ngostupanjski sud nije se
 nije bila ni donesena. Nai-
 zije Vrhovnog suda pred
 ngostupanjski sud nakon
 ni mogao bi se (ako želi
 tivno i doveo potrošača
 ugovorne odredbe nije
 ni u oglednom postupku
 ni vezan pravnim shva-
 du oglednog postupka.
 ujednačavanju sudske
 i banaka na kraju rije-
 zmisлити i o postojanju

šućanja unutar pojedinih vije-
 ljivosti mogla osigurati. Ipak,
 og suda trebalo osigurati da o
 tangirano izraženim i podije-

nekim sustavnijih rješenja za otklanjanje različitosti u pravnim shvaćanjima Vrhovnog suda. Jedna od njih bila bi po uzoru na organizaciju Vrhovnog suda Njemačke prema Zakona o ustrojstvu sudova⁷⁹ koji u § 132. st. 1. GVG-a propisuje osnivanje Velikog vijeća za građanske predmete (*Großer Senat für Zivilsachen*) i Velikog vijeća za kaznene predmete (*Großer Senat für Strafsachen*) koji zajedno čine Ujedinjena velika vijeća (*Vereinigte Große Senate*). Veliko vijeće za građanske predmete sastoji se od predsjednika i po jednog člana svakog vijeća (§ 132. st. 5. GVG-a). Ako vijeće u pravnom pitanju želi odstupiti od pravnog shvaćanja (odluke) drugog vijeća, odluku o tome donijet će Veliko vijeće, a Veliko vijeće za građanske predmete, ako je riječ o vijeću za građanske predmete koje želi odstupiti od odluke drugog vijeća za građanske predmete ili Velikog vijeća za građanske predmete (§ 132. st. 2. GVG-a). Ako su glasovi Velikog vijeća podijeljeni, odluku donosi predsjedavajući (§ 132. st. 6. reč. 4. GVG-a).

6. ZAKLJUČNO ILI BEZ ZAKLJUČKA?

Što reći nakon niza proteklih godina, pokušaja uspostave ravnoteže između ugovornih strana između kojih je došlo do spora - potrošača i banaka? Nekoliko općih prosudbi o smjeru zbivanja započelih pokretanjem postupka kolektivne pravne zaštite još 2012. godine i danas, osam godina kasnije. Prije svega, djelotvornost kolektivne pravne zaštite i pravna sigurnost koja se njome trebala ostvariti nisu se uspjele dokazati. I dalje tinja niz neodgovorenih pravnih pitanja za koje sustav nije spreman. Sjetimo se da je primjerice u povodu pitanja zastare postupaka individualne pravne zaštite, koji su proizašli iz postupka kolektivne pravne zaštite, dakle u nedostatku odgovarajuće zakonske odredbe, reagirao Vrhovni sud popunjavajući na taj način pravnu prazninu koja u ZZP-u ili ZPP-u ili nekom drugom zakonskom aktu nije uređena. Široko postavljen sustav djelovanja odluke prema potrošačima (*opt-out*) može biti nepravedan, pa tako proaktivni potrošači mogu biti s njihovim individualnim zahtjevima odbijeni, a neaktivni se pozivati na pozitivna uređenja iz kolektivne pravne zaštite koja im idu u prilog, ne čineći baš ništa za dobrobit ostalih članova interesne skupine. Ostaje i nadalje cijeli set pitanja nedogovoren i u materijalnom i u procesnom pravnom smislu, a s obzirom na visoku razinu

⁷⁹ Gerichtsverfassungsgesetz idF v 9. 5. 1975. (BGBl I S. 1077) das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes v 10. 7. 2020. (BGBl I S. 1648) geändert worden ist, u daljnjem tekstu: GVG.

pravne nesigurnosti, nismo sigurni da su nas nova iskustva nečemu naučila. Ne zagovarajući normativni optimizam, koji se na oglednom postupku s obzirom na daljnju podijeljenost stajališta nižestupanskih sudova nije pokazao opravdanim, svjedoci smo toga da se pravo razvija, da je potrebno uvijek i iznova neke stvari učiti od početka i da još uvijek nismo sigurni kako i kada će pravne posljedice velike bitke potrošača i banaka završiti. U susret novoj Direktivi o reprezentativnim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača,⁸⁰ nadamo se da će neki novooblikovani postupak kolektivne pravne zaštite biti pravedniji i djelotvorniji.

⁸⁰ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o reprezentativnim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača <https://www.consilium.europa.eu/media/44766/st09223-en20.pdf>, stanje 20. kolovoza 2020.

The great le
agreements in Swi
the intervention of
complicated and r
the collective red
united application
the Supreme Court
is divided around
right to compensa
Supreme Court its
of the Supreme C
The complexity of
EU Court through
are also interpreted
factual description
no end is in sight
concepts which thi
uniform case law
jurisdiction in ruli

ova iskustva nečemu nauči-
ti se na oglednom postupku
izestupanijskih sudova nije
pravo razvija, da je potrebno
da još uvijek nismo sigurni
potrošača i banaka završiti
bama za zaštitu kolektivnih
ovoblikovani postupak ko-
miji.

Aleksandra Maganić

LEGAL CONSEQUENCES OF CONVERSION

Summary

The great legal battle between consumers and banks that arose from the loan agreements in Swiss Francs and the legal consequences of the conversion carried out via the intervention of the legislator into the private legal relationship are still one of the most complicated and massive events on the Croatian legal scene. Extreme expectations from the collective redress action, and the search for new legal concepts capable of ensuring unified application of law haven't been fruitful. Specifically, even after the decision of the Supreme Court adopted in the model procedure, the practice of lower-instance courts is divided around the currently most important legal issue - whether consumers have a right to compensation after the completed conversion. But that is not all, because the Supreme Court itself, in the case of one leave to appeal deviated from an earlier decision of the Supreme Court made in the model procedure, not taking it into account at all. The complexity of the whole situation is augmented by continual new decisions of the EU Court through which consumer rights are gaining entirely new perspectives, which are also interpreted in entirely different ways, not taking into consideration whether the factual description of Croatian reality corresponds completely to these materials. Since no end is in sight concerning this legal conundrum for now, we will try to analyse key concepts which this paper covers - collective redress, conversion, model dispute and non-uniform case law, even when coming from the ranks of the highest national court having jurisdiction in ruling on civil disputes - the Supreme Court.